

Załącznik nr 1
do Uchwały Rady Gminy Niegowa nr 85/XV/2007
z dnia 28 grudnia 2007 r.
w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji

GMINY NIEGOWA

na lata 2007-2013



Grudzień 2007

SPIS TREŚCI

I.	Wstęp – pojęcie rewitalizacji, metodyka przygotowania LPR	5
II	Charakterystyka obecnej sytuacji w Gminie Niegowa	10
	1. Sytuacja społeczno-gospodarcza w Gminie Niegowa Lokalizacja Województwo Śląskie Powiat myszkowski Położenie, powierzchnia, ludność Środowisko przyrodnicze Geologia i ukształtowanie powierzchni terenu Budowa geologiczna Kopaliny Ukształtowanie terenu Wzgórza i skałki Jaskinie i schroniska skalne Wody powierzchniowe Wody podziemne Szata roślinna Rozmieszczenie lasów Chronione i ginące elementy flory i fauny Obszar chronionego krajobrazu Użytek ekologiczny Pomniki przyrody ożywionej 2. Analiza uwarunkowań wynikających z zagospodarowania przestrzennego Infrastruktura komunikacyjna Komunikacja drogowa Komunikacja kolejowa Gospodarka ściekowa Zaopatrzenie w wodę Gospodarka odpadami Gospodarka energetyczna Zaopatrzenie w gaz i ciepło Zidentyfikowane problemy Gospodarka Rynek pracy Zidentyfikowane problemy Infrastruktura społeczna Sytuacja demograficzna i społeczna Warunki i jakość życia mieszkańców Określenie grup społecznych wymagających wsparcia Pomoc społeczna Opieka medyczna Szkolnictwo Sport	

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

	Turystyka Kultura Zidentyfikowane problemy 2.4 Analiza SWOT	
III	Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzennego-społeczno-gospodarczego gminy i regionu	71
	3. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzennego-społeczno-gospodarczego gminy i regionu Strategie rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020 Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 Poddziałanie 1.1.3 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych Typy realizowanych działań Kwalifikowalność wydatków w ramach poddziałania 1.1.3 RPO System wyboru projektów Typy beneficjentów Poziom dofinansowania projektów Strategia Rozwoju Gminy Niegowa Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego GN Kierunki rozwoju gminy i związane z tym zadania	
IV	Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji	81
	4. Założenia LPR Podokresy programowania: 2007-2013, i lata następne Zasięg terytorialny rewitalizowanego obszaru – wyznaczenie granic i uzasadnienie Podział na projekty i zadania inwestycyjne na obszarze rewitalizacji Kryteria wyboru i kolejność realizacji zadań Przyszłościowe wskaźniki osiągnięć	
V	Planowane działania w latach 2007-2013 i latach następnych na obszarze rewitalizowanym	94
	5. Planowane działania na obszarze rewitalizacji Działania przestrzenne Działania gospodarcze Działania społeczne Harmonogram realizowanych działań	
VI	Plan finansowy realizacji rewitalizacji na lata 2007-2013 i na lata następne	99
	6. Źródła finansowania LPR	
VII	System wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji	101
	7. System wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji	
VIII	Sposoby monitorowania oceny i komunikacji społecznej LPR	102
	8. Sposoby monitorowania oceny i komunikacji społecznej LPR Podstawowe zadania monitoringu Monitoring zewnętrzny LPR Monitoring wewnętrzny LPR Monitoring rzeczowy	

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

	Monitoring finansowy Sposoby oceny LPR Promocja LPR	
--	--	--

I. WSTĘP – POJECIE REWITALIZACJI, METODYKA PRZYGOTOWYWANIA LPR

Niniejszy Lokalny Program Rewitalizacji obejmuje swoim zakresem obszar Gminy Niegowa i dotyczy okresu lat 2007-2015, tj. pełnego członkostwa w strukturach unijnych. Plany inwestycyjne gminy w postaci Lokalnego Programu Rewitalizacji będą realizowane przy wsparciu środkami strukturalnych funduszy unijnych oraz innych inicjatyw wspólnotowych oraz środków własnych. Podstawowym instrumentem realizacji głównych punktów niniejszego programu będą środki publiczne, pochodzące z budżetu gminy. Mając jednak na uwadze, że środki te nie są wystarczające, konieczne będzie pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych w szczególności z funduszy pozabudżetowych, funduszy strukturalnych i innych inicjatyw Wspólnot Europejskich, przedsięwzięć wpisujących się w ramy tzw. Partnerstwa Publiczno - Prywatnego, a także ze współpracy z innymi gminami, władzami powiatu i województwa.

Lokalny Program Rewitalizacji jest dokumentem programowym, który integruje potrzeby społeczności lokalnej w zakresie ładu kulturowo – ekologicznego, społecznego oraz gospodarczo – infrastrukturalnego. Niniejszy dokument jest kompleksowym i zintegrowanym opracowaniem, wdrażanym i monitorowanym przez samorząd lokalny. Jest także wieloletnim programem działań, wyznaczającym kierunki rozwoju, w wymiarze przestrzennym, społecznym i gospodarczym, na terenach wytyczonych, zaliczonych do obszarów zdegradowanych.

Działania rewitalizacji muszą być realizowane przy współpracy i współudziale :

- samorządu terytorialnego,
- przedsiębiorstw i instytucji otoczenia biznesu
- sektora pozarządowego
- mieszkańców.

W realizacji programu często zaangażowane są instytucje, do których można zaliczyć: policję, lokalne organizacje, ochotniczą straż pożarną itp.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Celem Programu Rewitalizacji jest zapewnienie spójności społecznej, gospodarczej przestrzenno – ekologicznej (poprawa infrastruktury w celu poprawy "tkanki" społecznej),

Jest to proces kompleksowy dotyczący, nie pojedynczych budynków, lecz całego wybranego obszaru problemowego ¹

Osiągnięcie celów zawartych w Lokalnym Programie Rewitalizacji jest możliwe przy wsparciu finansowym inwestycji określonych w budżecie i Wieloletnim Planie Inwestycyjnym samorządu oraz innych źródłach zewnętrznych np. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, przy równoczesnej realizacji projektów z zakresu społeczno-gospodarczego współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Przygotowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji jest także wymogiem wynikającym z dokumentów programowych alokacji środków funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, tj.

Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 - 2013, w ramach:

 priorytetu I. Badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość:

 działanie 1.1. Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu

 poddziałanie 1.1.3. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych

W gminach do 50 tys. mieszkańców projekty z zakresu rewitalizacji można realizować w ramach poddziałania 1.1.3. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych – Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 -2013.

Niniejszy dokument powstał w oparciu o projekt załącznika nr 4 Uszczegółowienia RPO Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 - „Wytyczne dla opracowania Lokalnych Programów Rewitalizacji”

¹ „przewodnik MGIP dotyczący kryteriów planowania oraz zarządzania projektami rewitalizacji zdegradowanych obszarów....” Warszawa 2004

Metodyka przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji

Wybierając metody opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji i formy jego prezentowania wykorzystany został dorobek teoretyczny, polski i zagraniczny uwzględniający postęp wiedzy w tej dziedzinie, doświadczenia zespołów opracowujących strategie dla różnych jednostek terytorialnych, jak również metodologia i zasady prezentowania planów strategicznych zalecane przez Unię Europejską i stosowane przez regiony krajów należących do Unii.

Aby Lokalny Program Rewitalizacji mógł być uznany za poprawny dokument planistyczny², musi zawierać co najmniej:

- a) część raportową (opis stanu istniejącego na terenie, którego dotyczy planowanie), lub co najmniej – odesłanie do innego dokumentu zawierającego raport;
- b) opis celów, jakie mają być osiągnięte w ramach LPR;
- c) opis środków, jakimi będą osiągnięte cele;

Konieczne jest zatem właściwe zidentyfikowanie oraz skwantyfikowany opis obszaru rewitalizacji wraz z dogłębną diagnozą problemów wynikających z tej analizy oraz ich społeczno-gospodarczo- środowiskowych konsekwencji.

Na tej podstawie możliwe jest:

1. Określenie wizji rozwoju gminy na dłuższy okres,
2. Wyznaczenie obszaru lub obszarów dla działań rewitalizacyjnych,
3. Określenie przyszłych funkcji i ich lokalizacji, a następnie kierunków rozwoju ekonomicznego na obszarze objętym rewitalizacją (przede wszystkim aspekty ekonomiczne, społeczne, urbanistyczne).

² Porównaj np. W. Kłosowski, J. Warda; Wyspy Szans – jak budować strategie rozwoju lokalnego ; Bielsko-Biała 2001, s. 225.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Na tej podstawie jest możliwe sformułowanie następujących elementów programu rewitalizacji:

- określenie instrumentów niezbędnych dla sporządzenia diagnozy, stanu obszarów wiejskich z wyodrębnieniem terenów zdegradowanych objętych kryzysem (kryteria wyboru, ich hierarchizacja, wybór obszarów priorytetowych),
- powiązanie programu ze strategią rozwoju wyższego rzędu przyjętą przez jednostki samorządowe, o ile istnieją,
- analiza wybranego do rewitalizacji obszaru,
- określenie kluczowych zadań programu rewitalizacji i poszczególnych projektów jako elementów programu. Jest to temat podstawowy, rozwinięty poprzez prace badawcze i streszczony w opisie programu. W każdym z etapów należy uwzględnić udział właścicieli nieruchomości również tych, które są przedmiotem kultu oraz właścicieli obiektów zabytkowych i konserwatora zabytków,
- aspekty techniczne realizacji robót, z uwzględnieniem oszczędności energetycznych, wykorzystania energii odnawialnych i równoważenia rozwoju, ochrony środowiska,
- określenie form zarządzania programem. Wyznaczenie osoby / zespołu zadaniowego odpowiedzialnych za przygotowanie i realizację programu rewitalizacji,
- określenie zewnętrznych partnerów przy montażu i realizacji programu, jak również – tam gdzie to możliwe – ustalenie i uzasadnienie realizacji przedsięwzięć na zasadach partnerstwa Publiczno-Prywatnego PPP,
- działania operacyjne zdążające do dysponowania gruntami, zarządzania gruntami, we wszystkich możliwych i dostępnych formach, (uwaga: stworzenie propozycji w zakresie powiększenia możliwości dysponowania gruntami),
- określenie niezbędnych nakładów finansowych przeznaczonych na realizację programu,

-

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

- identyfikacja i określenie wykorzystania lokalnych, regionalnych i krajowych instrumentów motywacyjnych dla poszczególnych kategorii inwestorów (przedsiębiorców, NGO, osób prywatnych, innych podmiotów)
- oszacowanie kosztów dla poszczególnych działań operacyjnych (projektów),
- określenie programów pomocowych, z których mogliby skorzystać beneficjenci programu rewitalizacji,
- zasady realizacji programu rewitalizacji – udział gremiów fachowych i mieszkańców, a zwłaszcza właścicieli nieruchomości włączonych w sferę rewitalizacji. Szerokie konsultacje społeczne dokumentu programu na wszystkich etapach jego opracowania,
- uczestnictwo mieszkańców, podmiotów gospodarczych i społecznych oraz innych użytkowników
- określenie sposobu zatwierdzania Lokalnego Programu Rewitalizacji: Przyjęcie LPR przez Radę Gminy uchwałą.³

³ Metodyka przygotowania i oceny programu Rewitalizacji w ramach MRPO na lata 2007-2013 UMWM, Departament Polityki Regionalnej Kraków, czerwiec 2007 r.

II. CHARAKTERYSTYKA OBECNEJ SYTUACJI W GMINIE NIEGOWA

1. SYTUACJA SPOŁECZNO - GOSPODARCZA W GMINIE NIEGOWA

1.1 Lokalizacja

Niegowa jest jedną z pięciu gmin powiatu myszkowskiego, należącego do województwa śląskiego. Na obszarze 88 km² znajduje się 20 sołectw, w których zamieszkuje około 5.900 osób.

Mapa nr 1 Położenie województwa śląskiego na terenie Polski



<http://www.sokrates-migrants.uj.edu.pl/pomoce/mapa/adm/administracyjna.html>

1.1.1 Województwo śląskie

Województwo Śląskie zajmuje niewiele ponad 12 tys. km kw. powierzchni Polski, co daje pod tym względem 14. miejsce wśród innych województw. Znajduje się tu dużo, bo aż 68 miast (w tym 22 - to duże miasta, gdzie funkcje metropolitalne spełniają: wyższe uczelnie, instytuty, ośrodki badawcze), tereny rolnicze skupiają zaledwie 2,6 proc. wszystkich miejscowości wiejskich w kraju.

Liczba ludności - prawie 4,9 mln osób - stawia województwo na drugim miejscu w Polsce, co przy wielkości obszaru daje rekordową liczbę mieszkańców na kilometr kwadratowy - ponad 398 osób, przy średniej krajowej 123 osoby.

Gospodarka województwa to ponad 323 tys. firm, które zatrudniają łącznie ponad 3 mln. osób. Region skupia 13,02 proc. wszystkich jednostek gospodarczych w Polsce oraz 21,25 proc. ogółu zatrudnionych. Oznacza to, że co piąty pracujący Polak jest zatrudniony na Śląsku.

Jest to jeden z najbardziej uprzemysłowionych regionów Polski, zapewniający możliwość rozwoju powiązań kooperacyjnych. Atrakcyjność inwestycyjną Województwa Śląskiego potwierdza ranking województw przeprowadzony przez różne Instytuty Badań. W rankingach takich oceniających chłonność lokalnego rynku, strukturę rynku pracy, społeczny klimat dla inwestycji, skuteczność transformacji ekonomicznej, infrastrukturę techniczną i infrastrukturę otoczenia biznesu - Województwo Śląskie znajduje się zawsze w czołówce. Region śląski zajmuje zdecydowanie pierwsze miejsce pod względem infrastruktury łączności, dostępności komunikacyjnej oraz zaplecza przemysłowego. Zagraniczni inwestorzy, działający na rynku polskim uważają ten rynek za stabilny, rozwojowy i atrakcyjny. Szacuje się, że w ostatnich siedmiu latach zagraniczne firmy zainwestowały nie mniej niż 14 mld USD.

W Katowicach znajdują się 53 przedstawicielstwa firm zagranicznych.

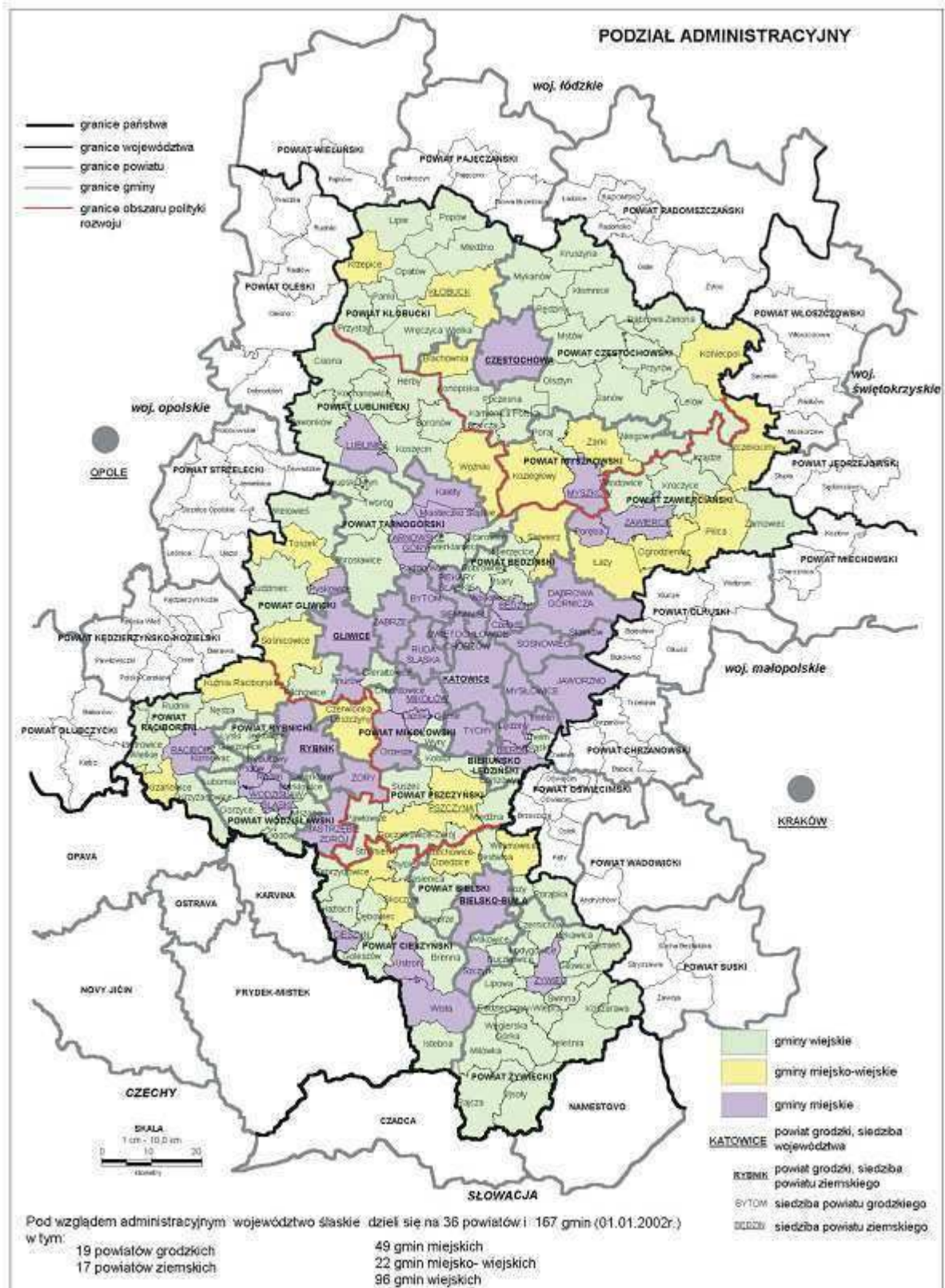
Inwestują tu firmy z 29 państw, m. in. 131 przedsiębiorstw niemieckich, 46 austriackich, 23 włoskie, 16 amerykańskich, 12 belgijskich, 12 francuskich, 12 holenderskich.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Strukturę administracyjną województwa tworzy 167 gmin zgrupowanych w 36 powiatach: 17 powiatach ziemskich i 19 grodzkich (miasta na prawach powiatu). Spośród 167 gmin 49 to gminy miejskie, 22 miejsko-wiejskie i 96 wiejskie. System osadniczy województwa śląskiego składa się z 1.582 miejscowości, w tym z 71 miast, które tworzą sieć o gęstości 58 miast/10 tys. km². Gęstość ta jest ponad dwukrotnie wyższa od średniej krajowej, wynoszącej 28 miast/10 tys. km². Głównymi elementami systemu osadniczego województwa śląskiego są aglomeracje miejskie: górnośląska (o znaczeniu europejskim) oraz bielska, częstochowska i rybnicka (o znaczeniu krajowym). Największy obszarowo jest subregion środkowy (5.578 km²), który zamieszkuje 2.886,7 tys. ludności (tj. 61,2% ludności regionu), ponad 4-krotnie więcej niż w pozostałych subregionach województwa. Drugi jest subregion północny z liczbą 540,2 tys. osób, następnie południowy (644,6 tys. osób) i zachodni, gdzie mieszka 643,5 tys. ludności województwa.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Mapa nr 2 województwo śląskie wraz z podziałem na powiaty województwa śląskiego i powiaty ościennie



1.1.2 Powiat myszkowski

Powiat myszkowski leży w północnej części województwa śląskiego, pomiędzy aglomeracją katowicką a częstochowską. Jego większa część położona jest na obszarze Jury Krakowsko – Częstochowskiej. Dzięki swemu położeniu, powiat myszkowski posiada wielorakie powiązania komunikacyjne, których znaczenie gospodarcze ma szansę w przyszłości znacząco wzrosnąć. Przez teren powiatu przebiega linia kolejowa relacji Katowice – Warszawa oraz droga krajowa nr DK-1 Cieszyn – Gdańsk. Powiat myszkowski zajmuje powierzchnię 479 km², co lokuje go na 10 pozycji w skali województwa śląskiego (ok. 4 % całkowitej powierzchni województwa).

W skład powiatu wchodzi następujące jednostki administracyjne:

- • Miasto Myszków
- • Gmina i Miasto Kozięgłowy
- • Miasto i Gmina Żarki
- • Gmina Poraj
- • Gmina Niegowa

Powiat myszkowski graniczy z następującymi powiatami:

- • częstochowskim
- • zawierciańskim
- • będzińskim
- • tarnogórskim
- • lublinieckim

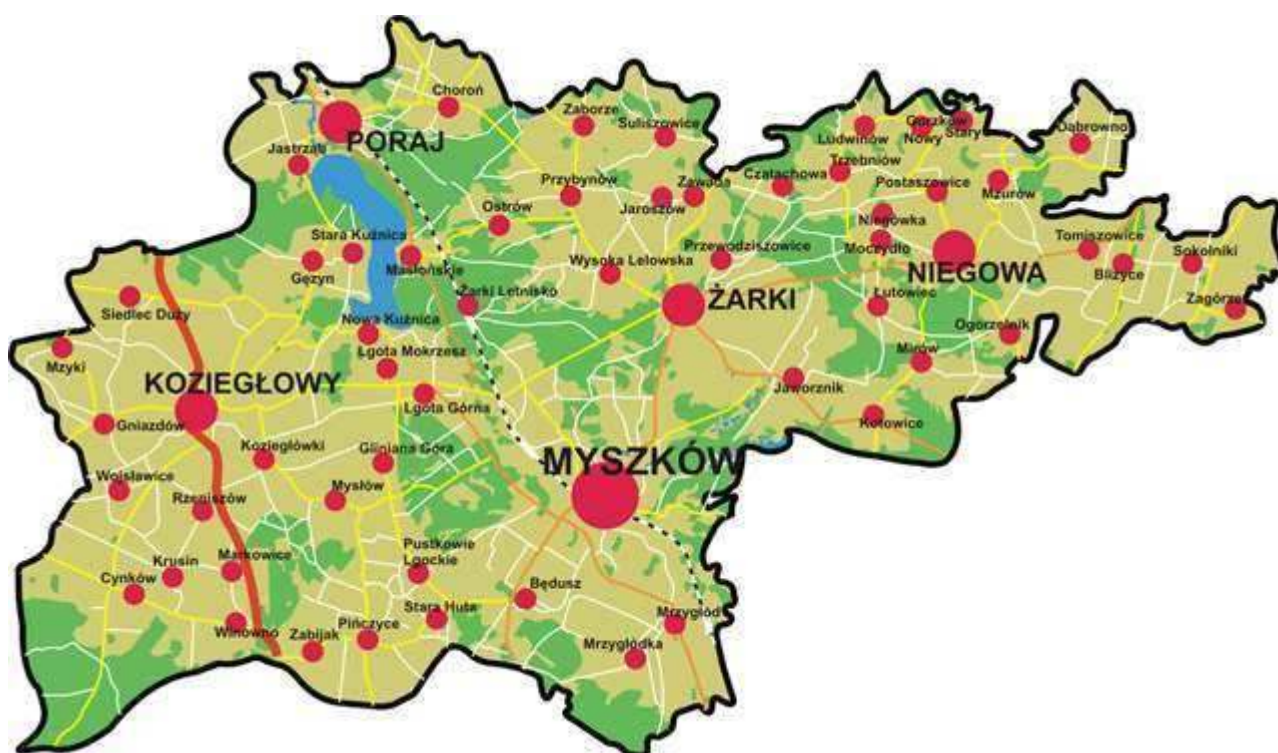
Na terenie powiatu myszkowskiego zamieszkuje 72.635 osób, co przy powierzchni wynoszącej 479 km² daje gęstość zaludnienia na poziomie 152 osób/km². Wielkość ta jest ponad dwu i półkrotnie mniejsza, biorąc pod uwagę gęstość zaludnienia w Województwie Śląskim (397 osób/km²). W 2003 r. liczba ludności w wieku produkcyjnym wzrosła o 2,0%. W ogólnej liczbie ludności mężczyźni stanowią 35.117 osób, a kobiety 37.241 osób. W miastach powiatu myszkowskiego zamieszkuje ogółem 40.126 osób, natomiast na obszarach wiejskich 32.160 osób

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

(wg. danych Urzędu Statystycznego w Częstochowie na dzień 30.06.2003 r.).

Bogactwem naturalnym ziemi myszkowskiej są bogate jeszcze nie eksploatowane, leżące na peryferiach Myszkowa złoża rud wolframowo-molibdenowo-miedziowych, nadto wapienie, żwiry oraz krystalicznie czyste wody mineralne znane pod nazwami „Jurajska” i „Dobrawa”. Do niedawna w Myszkowskim dominował przemysł metalurgiczny i włókienniczy; tutaj wytwarzano naczynia kuchenne, naczynia medyczne, wózki dziecięce. Obecnie ziemia myszkowska słynie z licznych zakładów obuwniczych, fabryki papieru gazetowego, wytwórni napojów chłodzących oraz licznych warsztatów rzemieślniczych produkujących choinki z tworzyw sztucznych. Atrakcją ziemi myszkowskiej jest doroczne, organizowane z reguły w pierwszy weekend grudniowy w Koziegłowach, święto choinki. Impreza o charakterze komercyjnym promuje także kulturę ludową

Mapa nr 3 Powiat myszkowski



Źródło: <http://www.zpp.pl>

1.2 Położenie, powierzchnia, ludność

Gmina Niegowa fizjograficznie (wg. J. Kondrackiego 1998r.) położona jest w:

- prowincji – Wyżyny Polskie (34);
- podprowincji – Wyżyna Śląsko-Krakowska (341.3)
- makroregionie – Wyżyna Krakowsko – Częstochowska (341.3);
- mezregionie – Wyżyna Częstochowska (341.31).

Niegowa położona jest w obszarze Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych. Teren Gminy charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem wysokości terenu dochodzącego do około 90 m. pociętego dolinami głębokimi jarami, z licznie rozszanymi wapniami jurajskimi w formie tzw. skałek, ostańców.

Gmina położona jest na dziale wodnym rzek Warty (zlewnia Odry) i Pilicy (zlewnia Wisły). Sieć hydrograficzna jest uboga. Spękanie i duża przepuszczalność górnych warstw geologicznych, przez które wody opadowe przenikają do niższych warstw, powodują brak stałych cieków wodnych – szczególnie w południowej części gminy.

Pod względem administracyjnym Gmina Niegowa położona jest w północnej części województwa śląskiego. Jest ona gminą wiejską a wraz z gminami: Myszków, Koziegłowy, Poraj oraz Żarki tworzy Powiat Myszkowski.

Gmina graniczy z gminami: powiatu częstochowskiego (Janów, Lelów), powiatu myszkowskiego (Żarki) oraz powiatu zawierciańskiego (Irządze, Kroczyce, Włodowice).

Gmina Niegowa oddalona jest o 45 km od Częstochowy, o 75 km. od siedziby województwa śląskiego Katowic, a od stolicy Warszawy odległość wynosi 265 km.

Niegowa jest gminą wiejską.

Na obszarze 88 km² znajduje się 20 sołectw:

Antolka, Bliżyce, Bobolice, Brzeziny, Dąbrowno, Gorzków Nowy, Gorzków Stary, Ludwinów, Łutowiec, Mirów, Moczydło, Mzurów, Niegowa, Niegówka, Ogorzelnik, Postaszowice, Sokolniki, Tomiszowice, Trzebniów, Zagórze,.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Na koniec 2005 r. obszar gminy zamieszkiwało 5720 osób. Gęstość zaludnienia w gminie wynosi ok. 68 mieszkańców/km² (dla porównania: w powiecie częstochowskim jest ono równe 88 mieszkańców /km², a w całym województwie - 384 mieszkańców /km²).

Mapa nr 4 Gmina Niegowa



źródło: <http://www.niegowa.eu/content/view/53/32/>

1.3 Środowisko przyrodnicze

1.3.1 Geologia i ukształtowanie powierzchni terenu

1.3.1.1 Budowa geologiczna

Pod względem geologicznym gmina Niegowa należy do monokliny śląsko-krakowskiej. Obszar ten charakteryzuje się monoklinalnie ułożonymi warstwami triasu i jury leżącymi na podłożu paleozoicznym, i zapadającymi pod niewielkim kątem w kierunku północno-wschodnim pod kredowe osady Niecki Nidziańskiej. W kierunku północno-zachodnim monoklina śląsko-krakowska przechodzi w Monoklinę Przedsudecką. Od strony zachodniej za granicę monokliny uważa się wychodnie kulmu w okolicach Toszka.

W budowie geologicznej gminy Niegowa oraz jej obrzeży, biorą udział dwa piętra strukturalne – waryscyjskie piętro fałdowe, zbudowane ze skał paleozoicznych oraz alpejskie piętro pokrywowe, zbudowane ze skał mezozoicznych. Występuje również cienka, nieciągła pokrywa utworów kenozoicznych.

Piętro waryscyjskie (nakładające się na starsze struktury kaledońskie) zbudowane jest ze sfałdowanych utworów kambru, syluru, dewonu i karbonu dolnego o przebiegu WNW-ESE. Wiek zmetamorfizowanych łupków iłowcowo-mułowcowych występujących w jądrach antykliny określany jest na przełom kambru i syluru. Utwory paleozoiczne pocięte są licznymi intruzjami skał magmowych (granitoidy, dacyty, diabazy, andezyty, lamprofiry). Jedna z takich zmineralizowanych intruzji występuje na głębokości 150 – 200 metrów około 10 km na południowy – zachód od granic Gminy.

Na ściętych erozyjnie utworach paleozoiku zalegają epikontynentalne utwory triasu i jury, budujące fragment monokliny śląsko-krakowskiej. Płyta monokliny pocięta jest licznymi uskokami o przebiegu północny wschód – południowy zachód i amplitudach 20 – 100 metrów. Miąższość utworów mezozoicznych na opisywanym terenie wynosi od około 300 metrów w części południowo-zachodniej do blisko 700 metrów w części północno-wschodniej.

Osady triasu dolnego i środkowego wykształcone są w postaci cienkiej, nieciągłej (do 15 m) warstwy piaskowców i mułowców z gipsami oraz 80 – 120 metrowego kompleksu skał węglanowych (wapieni i dolomitów).

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Utwory jury dolnej to zmiennej miąższości tzw. żwiry połomskie, budujące najczęściej wzgórza w rejonie (Garbu Woźnickiego, Nowej Wsi Żareckiej i Żarek-Letniska, oraz piaski, iły (z węglem brunatnym), mułowce i piaskowce, o łącznej miąższości od kilkunastu do ponad 40 metrów.

Utwory jury górnej budują obszar Wyżyny Częstochowskiej, odstawiając się w strefie querty i na licznych wzgórzach wyżyny. Są to różne typy wapieni, których miąższość wzrasta w kierunku północno-wschodnim od kilkudziesięciu metrów w strefie querty do ponad 500 metrów w rejonie Niegowej.

Na terenie gminy Niegowa występują sporadycznie utwory trzeciorzędowe – piaski formierskie, które najczęściej wypełniają wyerodowane formy krasowe wapieni jurajskich w kształcie lejów i studni o średnicach od kilku do kilkunastu metrów, usytuowane najczęściej w strefach wododziałowych opisywanego obszaru (rejon Czatachowej, Moczydła i Niegowej). Mianem „piaski formierskie” określono cały zespół litologicznie zróżnicowanych osadów, które ze względu na wiele wspólnych cech, uznano za jednostkę litostratygraficzną o statusie formacji.

W obrębie gminy Niegowa utwory czwartorzędowe nie stanowią ciągłej pokrywy. Występują głównie w dolinach i obniżeniach. Utwory starszego czwartorzędu nie zostały stwierdzone. Z utworów czwartorzędowych (plejstocen) największe rozprzestrzenienie mają osady piaszczysto-żwirowe pochodzenia akumulacji rzecznotodowcowej (występujące powszechnie w obniżeniach morfologicznych, między kulminacjami skał górnajurajskich w formie płatów). Spotkać można również piaszczyste osady ekstraglacialne i osady stożków napływowych oraz piaski i mułki akumulacji jeziornej, gliny zwałowe i ich eluwia piaszczyste.

Północno-wschodnią i wschodnią część obszaru Gminy pokrywa pokład lessu różnej grubości. W niektórych miejscach spod lessu przebijają się jurajskie wapienie, a w dolinach występują piaski lub muły rzeczne. Doliny te mają kierunek konsekwentny (zgodny z upadem warstw skalnych) w kierunku północno – wschodnim i zapewne odtwarzają rysy rzeźby przedczwartorzędowej. Obszar lessowy podlega intensywnej erozji liniowej. Jest tam cały system rozwidlających się wąwozów, parowów i dolin. Erozja jest następstwem rozwoju rolnictwa na żyznych glebach brunatnych rozwiniętych na lessach. W celu ochrony przed

dalszą erozję, na przełomie XIX i XX wieku zalesiono niektóre grunty rolnicze (pomiędzy Mzurowem, Dąbrownem i Tomaszowicami) oraz wprowadzono zadrzewienia i trwałe użytki zielone (Antolka, Bliżyce).

1.3.1.2 Kopaliny

Dla obszaru gminy Niegowa została przeprowadzona szczegółowa inwentaryzacja złóż surowców mineralnych z uwzględnieniem elementów ochrony przyrody przez Państwowy Instytut Geologiczny,

Są tam eksploatowane następujące grupy surowców:

1. surowce węglanowe,
2. surowce okruczowe,
3. piaski akumulacji lodowcowej i wodnolodowcowej plejstocenu,
4. piaski akumulacji eolicznej holocenu

Surowce węglanowe. Do tej grupy surowców należą wapienie górnajurajskie. Występują one na powierzchni w północno zachodniej i środkowej części Gminy. Są to utwory oksfordu barwy białokremowej szarej, zbite, zwięzłe i pelityczne, miejscami z oolitami, detrytusem organicznym i krzemieniami.

Na obszarze Gminy istnieje kilkanaście najczęściej nieczynnych wyrobisk (kamieniołomy) wapieni jurajskich.

Surowce okruczowe. Do tej grupy należą piaski akumulacji lodowcowej i wodnolodowcowej plejstocenu oraz piaski akumulacji eolicznej.

W obrębie gminy Niegowa występuje udokumentowane w kategorii C₁ złożo pisaków budowlanych „Łutowiec”. Mimo, że złożo to położone jest w strefie ochronnej krajobrazu IIb ZJPK i zostało zaliczone do złóż konfliktowych, prowadzona jest tam eksploatacja i planowane jest jej poszerzenie.

Potrzeby przemysłu hutniczego wywołały zainteresowanie złożami piasków formierskich. Główne znaczenie mają trzeciorzędowe piaski formierskie o spoiwie naturalnym. Wypełniają one leje krasowe w wapieniach jury górnej. Najwięcej złóż tego typu udokumentowano w kategorii C₁, na terenie środkowej części gminy Niegowa. Wydzielono tu trzy rejony grupujące od kilku do kilkunastu złóż: rejon

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

„Liszki – Postaszowice” o powierzchni złoża 9,57 ha, „Rejon Niegowa” o powierzchni 2,38 ha, rejon „Niegowa – Postaszowice” o powierzchni 21,54 ha oraz złoża: „Lelonki” o powierzchni 4,55 ha, „Niegowa XV” o powierzchni 12,93 ha i „Niegówka” o powierzchni 7,0 ha. Do zasobów „Niegowa” włączone zostały złoża „Biskupiec”. Obecnie złoża te nie są eksploatowane. Podstawowe parametry tych złóż zawierają się w granicach: miąższość kopaliny od 3,2 do 22,0 m, zawartość lepiszcza od 7,6 do 68,8%, temperatura spiekania powyżej 1350°C, wytrzymałość od 0,35 do 1,50 kg/cm². Wszystkie złoża piasków formierskich o spoiwie naturalnym leżą w granicach Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych. Na jego obszarze wprowadzono ograniczenia eksploatacji zarówno piasków formierskich, jak i budowlanych, a zezwolenie na ich eksploatację można uzyskać po uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody oraz Zarządem ZJPK. Wszystkie złoża na tym obszarze zostały zaklasyfikowane jako bardzo konfliktowe-klasa C

1.3.1.3 Ukształtowanie powierzchni terenu

Wyżyna Częstochowska (341.31) swym zasięgiem obejmuje około 60% powierzchni Gminy, jej część zachodnią i południowo-zachodnią.

Wyżyna zbudowana jest głównie z wapieni jurajskich (malm) zdenudowanych przez trzeciorzędowe procesy krasowe. Śladami denudacji krasowej są tworzące często fantazyjne kształty ostańce wapienne tzw. mogoty. Rozcinające Wyżynę płaskie dolinki wypełnione są piaskami zlodowacenia środkowopolskiego. Dolinki te są najczęściej „suche” bowiem prowadzą wodę okresowo, w czasie wiosennych roztopów lub opadów nawalnych. Poza mogotami na obszarze wyżyny występują również inne formy krasowe: jaskinie, chłonna wodę leje krasowe, wywierzyska, itp. Ta część Gminy ma krajobraz typowo „jurajski”, a więc liczne wzgórza z licznymi basztami, iglicami, murami, itp. Doliny i niecki między wzgórzami wystane są piaskami, glinami i żwirami. Do najcenniejszych skałek i wzgórz zaliczyć należy: pasmo skałek w Łutowcu – tzw. Góry Niegowskie, w skład których wchodzi Bukowiec, Mały Bukowiec, Wielka Góra, Góra Bukowa, Góra Leszczyny, Góra Jodłowa, Góra Bukowie oraz Góry Gorzkowskie i Góra Ostrężnik .

Odmienny typ krajobrazu występuje we wschodniej części Gminy położonej w obrębie Progu Lelowskiego (342.13). Pod względem geologicznym próg jest

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

monoklinalnym pasmem wzgórz zbudowanych z piaskowców i margli kredowych, na których zalegają utwory czwartorzędowe (na obszarze gminy Niegowa są to głównie lessy). W opisywanym rejonie wysokość progu dochodzi do 320 metrów.



Zdjęcie: Krajobraz Gminy Niegowa

Najwyższym wzniesieniem w obrębie Gminy jest Góra Bukowiec, położona na zachód od wsi Trzebniów. Wzniesienie to kulminuje na wysokości 421,0 m n.p.m. Natomiast najniższy punkt – 362,0 m n.p.m., położony jest w północno – wschodniej części Gminy, w dolinie potoku Halszka, w rejonie osady Pozernica. Mimo różnicy wzniesień sięgającej niemal 160 m, rzeźba terenu nie ma „ostrego” wyżynnego charakteru a raczej falisto – pagórkowaty. Formy wklęsłe (doliny, wąwozy) towarzyszą obszarom lessowym a formy wypukłe – wapieniom jurajskim. Rodzaj skał podłoża oraz działalność czynników zewnętrznych spowodowały utworzenie

na terenie Gminy interesujących form rzeźby implikowanych krasowym charakterem obszaru. Są to wzgórza i skałki oraz jaskinie i schroniska skalne.

1.3.1.4 Wzgórza i skałki

- **Łutowiec** – pasmo wysokich do 20 m skałek, ciągnące się na długości około 700 m. Są tam pojedyncze skałki w kształcie baszt i bastionów, krótkie mury skalne przedzielone bramami, a na wschodzie pasmo kończy się skalnym cokołem, z którego rozciąga się piękna panorama widokowa. Na jednej ze skałek są pozostałości murów dawnej warowni. Od strony południowej do skałek przylegają zabudowania wsi Łutowiec. Bliskość zabudowy i intensywny ruch turystyczny powodują wiele szkód w roślinności oraz krajobrazie. Opisywany obiekt ze względów krajobrazowych jest cenny.
- **Bukowiec** – to wysokie na 417 metrów n.p.m., skaliste wzgórze po południowej stronie wsi Niegowa. Powierzchnia szczytowa wzgórza jest łagodnie wypukła z wieloma głębokimi szczelinami, jamami i blokami skalnymi. Od strony północnej wzgórze urywa się dwoma ścianami skalnymi, przedzielonym terasowym spłaszczeniem. Ściany ciągną się na długości 1 km, są bogato urzeźbione, miejscami mają 20 metrów wysokości. Poniżej górnej i dolnej ściany są gruzowiska bloków skalnych, wszystko porasta dereń oraz jałowiec, tworząc trudny do przejścia labirynt. Na wzniesieniu tym znajduje się 6 jaskiń i schronisk skalnych. Znajdują się również studnie, kominy i leje krasowe, wzgórze jest intensywne penetrowane przez speleologów. Wzgórze porastają murawy kserotermiczne i zarośla, w przeszłości były również próby zalesienia go sosną. Z północnej krawędzi wzgórza rozciąga się widok na zabudowania wsi. Wzgórze odznacza się dużymi wartościami naukowymi oraz krajobrazowymi.
- Kolejne **wzgórze o wysokości 388,8 m** n.p.m. znajduje się tuż przy zabudowaniach wsi Niegowa. Jest to płaskie wzgórze wapienne ze stromą ścianką od strony zachodniej i licznymi, ale niewielkimi skałkami, z głęboką szczeliną prowadzącą do jaskini. Na jego stokach znajdują się zarośla jałowcowe i płaty muraw.
- **Mały Bukowiec** – to lesiste wzgórze o wysokości 405 m n.p.m. leżące na południowy-wschód od Bukowca. Szczytowe części porasta gęsty, młody

drzewostan sosnowy i brzozowy. Poniżej szczytu od strony południowej znajdują się skałki o wysokości od 3 do 8 metrów. Płyty wapienia ustawione są pionowo i równoległe do siebie.

- **Wielka Góra** – to wzniesienie o wysokości 420 metrów n.p.m., czasami nazywane Górą Mirowską. Jest to lesista góra w kształcie kopuły, widoczna z daleka ze wszystkich stron. Ma ona wydłużony kształt o przebiegu wschód – zachód. Zbocza zachodnie i południowe są strome, miejscami skaliste, natomiast wschodnie i północne są łagodne, chociaż także urozmaicone skałkami. Na szczycie wzniesienia stała kiedyś wieża triangulacyjna, do dzisiaj pozostał tylko punkt wysokościowy oraz ślady fundamentów. Najpiękniejsze formy skalne są zgrupowane pod szczytem, po jego zachodniej stronie, znajdują się tam szczeliny, wnęki oraz nawis wyrastający ponad 4 metry. Skałki znajdują się również 40 metrów poniżej szczytu po stronie południowej, gdzie formują się w skalne urwisko z wąskim żlebem. Z krawędzi tego urwiska, ponad koronami drzew rozpościera się piękny widok na Mirów i Skały Mirowskie. Na wielkiej Górze znajdują się wejścia do jaskiń, miejscami teren jest całkowicie rozkopany w celu poszukiwania nowych wejść do jaskiń. Na Wielkiej Górze schodzą się trzy szlaki turystyczne. Jest to obszar bardzo cenny z punktu widzenia przyrodniczego, krajobrazowego oraz naukowego, zasługujący na ochronę rezerwatową. Warunkiem tej ochrony jest jednak przejęcie gruntów na własność państwa, bowiem drzewostany leśne wymagają pielęgnacji i przebudowy.

1.3.1.5 Jaskinie i schroniska skalne

Według przeprowadzonej inwentaryzacji na obszarze Gminy jest co najmniej 12 jaskiń i schronisk skalnych.

- **Schronisko Kocia Szczelina** na znajduje się na południowym zboczu Wielkiej Góry, ma 6 metrów długości,
- **Jaskinia Kamiennego Gradu** znajduje się pod szczytem Wielkiej Góry, ma 50 metrów długości i 20 metrów głębokości.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

- **Jaskinia Piętrowa Szczelina** znajduje się tuż obok wyżej wymienionej, jej wejście znajduje się nieco wyżej, jej długość wynosi 400 metrów, zaś głębokość 45 metrów, jaskinia dosyć niebezpieczna.
- **Jaskinia Księdza Borka** znajduje się na południowo – zachodnim zboczu Bukowca, jej długość wynosi 90 metrów a głębokość 21 metrów. Wejście jest dosyć niepozorne, znajduje się na dnie leja.
- **Szczeliny na Bukowcu:** Gliwicka Studnia o długości i głębokości 17 metrów; **Szczelina w Bukowcu** o długości 5 metrów i głębokości 4 metrów; **Schronisko Danko** o długości 10 metrów; **Schronisko w Bukowcu** o długości 6 metrów; **Jaskinia Majowa** o długości 19 metrów.
- **Jaskinia Mostowa** znajduje się na wzgórzu o wysokości 388,8 metrów obok wsi Niegowa, jej długość wynosi 10 metrów.
- **Jaskinia w Plebani** w Niegowej o długości 29 metrów.

1.3.1.6 Wody powierzchniowe

Gmina Niegowa leży w obrębie działu wodnego I rzędu, rozdzielającego dorzecza Wisły i Odry. W obrębie Gminy rozdziela on zlewnie Warty i Pilicy. Jego przebieg jest nieregularny. Na obszar Gminy wkracza w rejonie osady Damiak (na północ od Mzurowa) i biegnie w kierunku południowo wschodnim aż po Antolkę. W rejonie Antolki skręca na południowy zachód, a we wsi Ogorzelnik na zachód. Dalej biegnie przez Wielką Górę, gdzie skręca na północ w kierunku osady Niegówki. Od Niegówki dział wodny biegnie na zachód i opuszcza Gminę w rejonie przysiółka Podgaj. Z uwagi na wododzielny charakter obszaru, a przede wszystkim krasowy charakter krążenia wód obszar Gminy jest niemal zupełnie pozbawiony stałej sieci rzecznej. Jedynie przez północno wschodnie obszary Gminy płyną niewielkie, źródłowe odcinki dopływów Białki, zasilającej rzekę Pilicę.

- Potok Białka – wypływa na wysokości około 301,5 m n.p.m. w rejonie wsi Tomiszowice. Na obszarze Gminy ma on długość 3,5 km.
- Potok z osady Dąbrowno – Makowiska (dopływ Białki) – wypływa w rejonie tej osady na wysokości około 280 m n.p.m. i na obszarze Gminy ma długość około 1,4 km.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

- Potok Halszka (dopływ Białki) – wypływa w rejonie przysiółka Lipna Doły na wysokości około 292 m n.p.m. Jest to najdłuższa „rzeka” na obszarze Gminy, o długości około 3,7 km.
- Potok z Zalesia (dopływ Halszki) – wypływa w rejonie Zalesia na wysokości około 271 m n.p.m. i osiąga długość 2,7 km.
- Potok z Bukowca (dopływ Halszki) – wypływa w rejonie przysiółka Podłużna Bukowiec na wysokości około 308,5 m n.p.m. i osiąga długość 1,3 km.
- Potok z Poprzecznego (dopływ Halszki) – wypływa we wsi Poprzeczna na wysokości około 294 m n.p.m. Na obszarze Gminy osiąga długość 2,0 km.

Na obszarze gminy Niegowa występuje zaledwie 5 niewielkich zbiorników wodnych o łącznej powierzchni około 1,2 ha.

1.3.1.7 Wody podziemne

Według podziału Polski na regiony hydrogeologiczne B. Paczyńskiego (1995) omawiany obszar jest położony w obrębie regionu śląsko-krakowskiego (XII) w subregionie jurajskim (XII₃) (Paczyński, 1985). Na obszarze wychodni biegnącej z południowego wschodu na północny zachód utwory jury górnej występują bezpośrednio na powierzchni lub przykryte są utworami czwartorzędowymi, sporadycznie trzeciorzędowymi. W obrębie Gminy wyróżniono kilka pięter wodonośnych o zróżnicowanym rozprzestrzenieniu, parametrach hydrogeologicznych i znaczeniu użytkowym. Warunki hydrogeologiczne gminy Niegowa zostały opracowane na podstawie Projektu prac geologicznych dla udokumentowania zbiornika wód podziemnych Częstochowa (E) GZWP nr 326.

Obszar Gminy Niegowa położony jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP nr 326 o nazwie Częstochowa E, występującego w utworach górnej jury o typie szczelinowo-krasowym. Zbiornik ten obejmuje swym zasięgiem północne i częściowo wschodnie rejony województwa śląskiego, w kierunku wschodnim daleko wkracza poza wychodnie utworów jurajskich na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej, zanurzając się pod utwory kredy. Jest to zbiornik o fundamentalnym znaczeniu dla zaopatrzenia w wodę gminy Niegowa. Charakteryzuje się on jednak niską odpornością na zanieczyszczenia przenikające

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

z powierzchni, głównie z powodu braku pokrywy izolującej utworów czwartorzędu. Odkrycie zbiornika na znacznej powierzchni, przy obecności niewielkich nawet punktowych ognisk zanieczyszczeń oraz charakterystycznym krasowym i szczelinowym systemie przewodzenia powoduje, iż najmniejsze nawet skażenia są przyczyną długotrwałej degradacji wód podziemnych.

Na terenie Gminy, w miejscowości Antolka, znajduje się punkt monitoringu wód podziemnych (punkt nr J 324, studnia czynna, wody wgłębne). Pod względem hydrochemicznym w wodach tego poziomu dominuje typ wodorowęglanowo-wapniowy. Jurajskie piętro wodonośne zostało ocenione ogólnie jako wody wysokiej jakości i zaliczone do klasy Ib. Składnikami chemicznymi decydującymi o przynależności do tej klasy jakości były w 2001 roku azotany, wapń, fosforany oraz twardość węglanowa. Składnikiem fizycznym, który przekroczył wartość graniczną dla klasy była przewodność właściwa. Wojewódzki Inspektorat Środowiska w Katowicach zanotował istotną zmianę klasy czystości wód podziemnych w 2000 roku. Wody w badanym punkcie monitoringu zaliczone zostały bowiem do III klasy czystości.

Piętro czwartorzędowe reprezentowane jest przez osady okruchowe (piaski różnoziarniste, żwiry, pospółki) pochodzące głównie z akumulacji eolicznej oraz wodnolodowcowej. Miąższość zawodnionych osadów jest bardzo zmienna, od 0 metrów aż do kilkunastu metrów w obniżeniach i nieckach. Uzyskiwane wydajności z tego kompleksu są niewielkie, od 0,5 m³/h do 4,0 m³/h. Nierównomierne rozprzestrzenienie i duża zmienność miąższości powodują, iż piętro to nie ma znaczenia użytkowego. Pod względem fizyko-chemicznym wody tego piętra wodonośnego cechuje ponadnormatywna zawartość jonów Fe i Mn. Wody z tego piętra mogą służyć do zaopatrywania studni kopanych.

Na obszarze gminy w rejonie Moczydła i Niegowej stwierdzono występowanie wodonośnego piętra trzeciorzędu. Wody w tym piętrze gromadzą się w okruchowych utworach wykształconych w postaci piasków drobnoziarnistych, żwirów oraz otoczków. Warstwę wodonośną o miąższości ok. 3 metrów nawiercono na głębokości kilkunastu metrów. Wydajność z tego piętra wodonośnego rzędu 5 m³/h jest stosunkowo niewielka. Natomiast podwyższona

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

zawartość jonów Fe i Mn oraz skażenie bakteriologiczne sprawia, iż wody z tego piętra wodonośnego mają jedynie lokalne znaczenie użytkowe.

Poziom górnajurajski jest głównym poziomem wodonośnym obszaru. Skałami zbiornikowymi są wapienie o zróżnicowanym wykształceniu litologicznym – od utwardzonych po skaliste, biohermowe oraz wapienie piaszczyste, oolitowe, piaskowce wapniste o miąższości dochodzącej do 400 metrów, podścielone ilastymi osadami jury środkowej i marglistymi utworami oksfordu. Utwory te są silnie spękane, skawernowane i skrasowiałe. Strefa wglębnego zasięgu spękań i skrasowienia wapieni górnajurajskich nie jest dobrze rozpoznana.

Wapienie są zdyslokowane systemem uskoków, tworzących szereg zrębów i rowów tektonicznych, o niekiedy odmiennych warunkach zasilania i drenażu.

Obszar występowania węglanowych utworów jury górnej tworzy morfologicznie wyniesiony obszar wododziałowy, kształtujący ciśnienia wód podziemnych. Z obszaru wododziałowego wody podziemne spływają głównie w kierunku wschodnim (pod kredowy zbiornik niecki miechowskiej) oraz zachodnim w kierunku zbiornika triasowego (triasu śląsko-krakowskiego). Poziom wodonośny jury górnej jest zbiornikiem o swobodnym zwierciadle wody, częściowo napiętym w rejonach pod przykryciem glin zwałowych i zwiertelinowych, ilastych utworów trzeciorzędowych. Zwierciadło wody układa się współkształtnie z powierzchnią terenu, która wykazuje duże deniwelacje. W zależności od ukształtowania rzeźby terenu zwierciadło wód podziemnych występuje na głębokości od kilku do 100 metrów. Sezonowe wahania zwierciadła wody mieszczą się w przedziale od kilku do kilkunastu metrów.

W profilu pionowym lokalnie istnieje więź hydrauliczna między wodami w utworach górnajurajskich a występującymi w utworach czwartorzędowych.

Zasilanie górnajurajskiego zbiornika następuje nieomal na całym obszarze występowania, bezpośrednio lub pośrednio przez utwory czwartorzędowe. Lokalnie w części północnej i południowej w zasięgu rowów tektonicznych wypełnionych ilastymi utworami trzeciorzędu, nie notuje się alimentacji.

Układ pola hydrodynamicznego wskazuje na występowanie w nim trzech typów systemów przepływu: regionalnego, pośredniego i lokalnego. System regionalny

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

uwarunkowany jest przez monoklinalne zapadanie utworów jurajskich pod nieckę nidziańską, odprowadza on wody podziemne występujące w zbiorniku poniżej podstawy drenażu dolin rzecznych.

Przepływ wód podziemnych w wapieniach górnourajskich odbywa się przede wszystkim szczelinami i systemem kawern krasowych. Mimo zmieniających się w profilu pionowym właściwości filtracyjnych zbiornik jury górnej w południowej i centralnej części stanowił jeden hydraulicznie związany system. W północnej części zbiornika obecność marglistych zespołów w profilu geologicznym jury górnej stwarza możliwość występowania kilku niezależnych warstw wodonośnych.

Strefowe pompowania wykazały obniżanie się przepuszczalności z głębokością. Wiąże się to bezpośrednio ze zróżnicowaniem facjalnym wapieni, zmniejszającą się z głębokością szczelinowatością oraz ograniczoną drożnością szczelin.

Wydatki jednostkowe studni są zmienne od 0,1 do 416 m³/h/1m. Najwyższa wodonośność jest obserwowana w strefach dyslokacji tektonicznych, wzdłuż których rozwinął się kras, a także w strefach więzi hydraulicznej poziomu wodonośnego z wodami dolin rzecznych.

Zbiornik górnourajski w głównej mierze drenowany jest przez system przepływu pośredniego i lokalnego, ukształtowanego dzięki urozmaiconej rzeźbie terenu, a w szczególności głęboko wciętym dolinom rzek i potoków. Zlewnie podziemne tych systemów są drenowane przez doliny głównych rzek: Warty i Pilicy.

Drenaż wód na obszarze wychodnim następuje przez doliny rzeczne głęboko wcięte w płytę jurajską. W sposób naturalny poziom ten jest drenowany przez źródła, których występowaniu sprzyja wyżynny charakter obszaru oraz cieki powierzchniowe. Najczęściej źródła spotyka się u podnóża krawędzi morfologicznych i w dolinach rzek. Ze względu na szczelinowo-krasowy charakter skał, wypływające z nich źródła cechują się dużą zmiennością wydajności. Na obszarze gminy Niegowa wydajność źródeł krasowych dochodzą do kilkunastu l/s. Ze względu na ogólne warunki przewodzenia wód oraz zasilania i drenażu poziom jury górnej w zasięgu GZWP odpowiada hydraulicznemu modelowi płytkiego, szczelinowo-krasowo-porowego zbiornika o swobodnym, częściowo napiętym zwierciadle wody.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

1.3.1.8 Szata roślinna

Gmina Niegowa zajmuje obszar o powierzchni 87,57 km². Użytki rolne zajmują 68,14 km² (77,81%) w tym: grunty orne zajmują 59,07 km², łąki 1,87 km², pastwiska 6,46 km² sady 2,56 km². Lasy i grunty leśne 13,65 km².

Tabela nr 1 Powierzchnia gruntów według kierunków wykorzystania

Rok: 2005								
Powiat Gmina	Powierz- chnia	W tym						
		tereny osiedlowe			komuni- kacyjne	powierz- chnie rolnicze	lasy	woda
		ogółem	w tym					
			zabudo- wane	rekreacyjne				
	w ha	%						
Myszkowski	47 862	.	.	.	.	64,5	24,0	.
Koziegłowy	15 916	.	.	.	.	72,5	19,9	.
Myszków	7 269	.	.	.	.	55,8	22,1	.
Niegowa	8 757	.	.	.	.	77,9	15,6	.
Poraj	5 853	.	.	.	.	45,7	40,1	.
Żarki	10 067	.	.	.	.	57,5	29,6	.

<http://www.crossborderdatabase.de>

Opis flory i fauny na obszarze Gminy przedstawiono w oparciu o informacje zawarte w opisie inwentaryzacyjnym przeprowadzonym przez Jurajskie Parki Krajobrazowe i przedstawione na mapach topograficznych w skali 1 : 10 000 oraz informacje zawarte w Studium Uwarunkowań i Kierunków ... (2002).

Zróżnicowanie roślinności na obszarze gminy odpowiada budowie geologicznej i rzeźbie tego terenu oraz związane jest z różnorodnością występujących tu siedlisk. Istotny też jest wpływ człowieka na stan i zachowanie szaty roślinnej, która w dużej części ma charakter wtórny (Rostański i in., 1991).

Lasy – Zbiorowiska leśne to głównie bory sosnowe (ze związku *Dicrano-Pinion*), porastające ubogie, piaszczyste gleby na niżej położonych terenach gminy. Są to

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

ubogie florystycznie, acidofilne zbiorowiska, charakteryzujące się szeroką tolerancją względem wilgotności podłoża (od suchych piachów po gleby torfowe).

Gleby bielcowe znacznej części gminy zajęte są przez suboceaniczny bór świeży (*Leucobryo-Pinetum*). W drzewostanie i podszycie dominuje tu sosna. Spotykana jest również brzoza (*Betula pendula*) i dąb szypułkowy (*Quercus robur*). W podszycie występują ponadto jarzębina (*Sorbus aucuparia*) i kruszyna (*Frangula alnus*). W runie dominuje śmiatek pogięty (*Deschampsia flexuosa*), a większymi płatami występuje borówka czernica (*Vaccinium myrtillus*). Zbiorowisko to spotykamy między innymi w Lesie Chojna.

Suchsze miejsca na gruboziarnistych piaskach, zajmuje bór chrobotkowy (*Cladonio-Pinetum*). Drzewostan sosnowy jest tu niższy i dość rozrzedzony. Warstwa podszytu i zielna są słabo rozwinięte. Dość zwartą warstwę przyziemną tworzą płaty licznych gatunków porostów – chrobotków (*Cladonia* sp.).

Na połogich zboczach w wyższych partiach wzgórz rośnie żyzna buczyna sudecka (*Dentario enneaphyllidi – Fagetum*). Zostały tam wykształcone głębokie, próchniczne gleby brunatne. Buczynę sudecką spotkać można na północnych i zachodnich zboczach Wielkiej Góry.

Kwaśna buczyna sudecka (*Lazulo pilosae – Fagetum*) występuje na znacznych powierzchniach zboczy Wielkiej Góry oraz w zachodniej części Lasu Mzurowskiego. Grąd subkontynentalny w odmianie małopolskiej (*Tilio-Carpinetum*) to las liściasty z bujnym runem i podszytem krzewiastym. Występuje tylko na Górze Kamień i we wschodniej części Lasu Mzurowskiego.

Pozostałe powierzchnie leśne reprezentują inicjalne stadia sukcesji lub postaci degradacyjne zbiorowisk leśnych.

1.3.1.9 Rozmieszczenie lasów

W obrębie gminy Niegowa niemal 80% lasów jest własnością prywatną lub wspólnot wiejskich. Istniejące współcześnie powierzchnie leśne (z wyjątkiem rejonu Podchojnej, Mirowa i Podgaja) są efektem zalesienia gruntów porolnych. W pierwszej połowie XIX wieku lasy porastały jedynie Wielką Górę i Bukowiec (Mały Bukowiec był niezalesionym wzgórzem), nie było również Lasu Chojna. Porośnięte lasami były także obszary:

- na północ od drogi do Lelowa oraz na wschód od drogi do Mzurowa,
- na wschód od Ogorzelnika aż do wielkiej suchej doliny pod Bliżycami,
- na wschód od dzisiejszego Lasu Mzurowskiego,
- na północ od Trzebniowa aż po Złoty Potok i Dąbrówkę w gminie Janów,
- na północ od Gorzkowa, obszar tzw. „Gór Gorzkowskich”.

Pod koniec XIX wieku większość lasów wycięto (z wyjątkiem Wielkiej Góry) by w XX wieku ponownie zalesić obszar Gminy, głównie w obrębie wyjątkowych gleb porolnych.

Lasy na Górach Niegowskich zajmują powierzchnię około 250 ha, która od południa łączy się z lasami wsi Mirów, od wschodu z lasem Chojna będącego własnością wsi Niegowa – Okupniki i lasami wsi Ogorzelnik, a od zachodu z lasami wsi Łutowiec. Na Wielkiej Górze są drzewostany starsze, nawet ponad 100 letnie (Las Starka).

Wyżej położone są drzewostany bukowe z domieszką dębu, graba, jawora, lipy szerokolistnej i sosny, której obecność świadczy o prowadzonej tu gospodarce zrębowej w XIX wieku. Na Małym Bukowcu występują drzewostany brzoźowo – sosnowe I, II, III klasy wieku, ze sporadyczną domieszką buka. Południowe i zachodnie zbocza Bukowca po ostatniej wojnie zostały obsadzone monokulturami sosnowymi, miejscami z modrzewiem, dębem czerwonym i olszą szarą. W nasadzeniach tych spontanicznie pojawia się leszczyna, dereń, szakłak i podrosty buka, osiki, graba, jawora i lipy. Przylegające do Gór Niegowskich lasy u ich podnóża są monokulturami sosnowymi I i II klasy wieku, lub samosiewnymi lasami bukowymi.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Las Chojna znajduje się na południowy wschód od Niegowy, różni się od innych tym, że od ponad 100 lat jest plądrowany, co dało szansę sośnie naturalne odnowienie się. Jest to obecnie bór sosnowy o powierzchni około 80 ha z różnowiekowym drzewostanem i typowym runem borowym mszysto – krzewinkowym.

Las Mzurowski zajmuje powierzchnię około 30 ha, należał w przeszłości do majątku Mzurów (folwark Leopoldów) a obecnie do spółdzielni produkcyjnej. Jest przykładem udanego zalesienia powierzchni gleb lessowych narażonych na erozję drzewami liściastymi. Przecinają go dwa głębokie parowy o ustabilizowanych już zboczach. W zachodniej, wyżej położonej części tworzy go drzewostan bukowy z domieszką brzozy, pojedynczo dębu szypułkowego, sosny, świerka, osiki i jawora. W części wschodniej jest to las grabowo – bukowy. Wiek drzewostanu wynosi 80 – 100 lat, największe buki mają do 2,8 m obwodu pnia, na północnym wschodzie skraju lasu są ładne stare dęby i modrzewie.

Las wsi Łgota Gawronna o powierzchni około 25 ha położony jest na wschód od wyżej opisanego. To także zalesienia przeciwerozyjne. Las jest rozczłonkowany gdyż oszczędzono przed zalesieniem małe powierzchnie gruntów ornych. Występuje tu monokultura sosnowa z domieszką brzozy, natomiast erozja wąwozowa nie została skutecznie zatrzymana.

Interesująca jest mała wyspa leśna na Górze Kamień (na północ od Niegowej). Jest to płat grądu ze starymi bukami i grabami, bujnym runem i gęstym, krzewiastym okrajkiem lasu.

Lasy wokół Łutowca to uprawy, młodniki sosnowe czasem z modrzewiem i samosiewne brzeziny na porzuconych gruntach porolnych. Przed wojną pomiędzy Łutowcem a Niegową i Mirowem były tylko grunty rolnicze, nie było zupełnie lasów.

Lasy w rejonie Czatachowej, Ostrężnika i Ludwinowa (na granicy z gminą Janów). Jest to w partiach szczytowych płat lasów bukowo – grabowych otoczonych monokulturą sosnową.

Lasy w Górach Gorzkowskich (na granicy z gminą Janów). Są to zbiorowiska różnych postaci lasów bukowych z wieloma gatunkami roślin chronionych.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Wszystkie lasy są gospodarczo zaniedbane. W dużej mierze są plądrowane, a natężenie tego procesu zależy od dostępności lasów. W wielu miejscach grabi się ściółkę, powszechne jest wywożenie śmieci do lasów, zwłaszcza między Ogorzelnikiem i Niegową. Wiele drzewostanów wymaga oczyszczenia i trzebieży a niektóre z nich przebudowy.

Na terenie gminy Niegowa rosną najgrubsze i prawdopodobnie najstarsze drzewa w tej części Jurajskiego Parku Krajobrazowego. Przeważnie są one już uznane za pomniki przyrody. Wymieniono je według miejsca występowania.

Ogorzelnik – we wsi przy zabudowaniach pomiar wykonany został w 1986 roku:

- lipa drobnolistna (*Tilia cordata*), w posesji nr 47, obwód pnia wynosi 5,23 m, od południowej strony występują duże ubytki pnia, poza tym drzewo jest zdrowe, przyrastające na grubość, o dużej i gęstej koronie, jest to pomnik przyrody,
- lipa drobnolistna (*Tilia cordata*), w posesji nr 16, obwód pnia drzewa wynosi 4,05 m, pień jest dziuplasty, jeden z konarów został odłamany, jest to pomnik przyrody,
- wiąz górski (*Ulmus montana*) w posesji nr 55, to wysokie i zdrowe drzewo, obwód pnia wynosi 2,96 m.

Mzurów pomiary zostały wykonane w 1990 roku:

- dąb szypułkowy (*Quercus robur*) znajduje się przy drodze przed wejściem do parku, obwód pnia wynosi 4,8 m. Drzewo zostało uszkodzone w szyi korzeniowej podczas przebudowy drogi, jest to pomnik przyrody,
- dęby szypułkowe przy osiedlu i szklarni spółdzielni produkcyjnej na północnym skraju wsi, drzewa są zdrowe o obwodach pni 3,4 m i 3,5 m, są to pomniki przyrody.
- dąb szypułkowy na południowym skraju sadu spółdzielczego, na zboczu wąwozu, obwód pnia wynosi 2,85 metra, jeden konar jest obłamany, jest to pomnik przyrody,
- dwa dęby szypułkowe obok poprzedniego, bez tabliczek informacyjnych „pomnik przyrody” obwody pni wynoszą odpowiednio 2,6 m i 2,44 m.
- lipa drobnolistna na skraju sadu obok dębów, obwód pnia wynosi 2,64 m,

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

- lipa drobnolistna przy zagrodzie w środku wsi, obok skrzyżowania dróg, obwód pnia wynosi 3,6 m.

Moczydła na północnym skraju wsi, przy zagrodzie, pomiary wykonano w 1986 roku:

- dąb szypułkowy o obwodzie pnia 3,85 m, część konarów i gałęzi jest sucha,
- dąb szypułkowy o obwodzie pnia 3,05 m, drzewo zdrowe.

Las Mzurowski pomiary wykonano w 1986 roku:

- buk zwyczajny (*Fagus silvatica*) o obwodzie pnia 2,8 m, znajduje się w zachodniej części lasu,
- dęby szypułkowe w północno – wschodnim skraju lasu, drzewa zdrowe o obwodach 2,46 m, 2,75 m, 2,86 m. Są pozostałością poprzedniej generacji drzewostanu,
- modrzew polski (*Larix polonica*) znajduje się na północno-wschodnim skraju lasu, obwód pnia wynosi 2,2 m,

Las Starka na wschodnim zboczu Wielkiej Góry:

- buk zwyczajny o obwodzie pnia 2,95 m, występuje również kilka nieco mniejszych od 2,5 do 2,9 m obwodu pnia, pomiary wykonane w 1989 roku.

Zarośla i murawy – ważną rolę w krajobrazie Gminy pełnią zbiorowiska roślinności zaroślowej z klasy *Rhamno-Prunetea*, tzw. „czyżnie”. Występują one głównie na miedzach śródpolnych, nieużytkach porolnych, czasem przy drogach i na brzegach lasów. Kłujący, zbity gąszcz tworzony jest przez krzewy: tarninę (*Prunus spinosa*), szakłak (*Rhamnus catartica*), dziką różę (*Rosa canina*), dereń świdwę (*Cornus sanguinea*), trzmielinę (*Euonymus europea*, *E. verrucosa*), głogi (*Crataegus* sp.) i jeżyny (*Rubus* sp.).

Kulminacje terenu, wzgórza na podłożu wapiennym zajmują dość bogate florystycznie ciepłolubne zbiorowiska okrajkowe (z klasy *Trifolio – Geranietea sanguinei*). Ważną grupę stanowią tu ciepło- i światłolubne rośliny wieloletnie – cenne elementy flory: bodziszek krwisty (*Geranium sanguineum*), traganek

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

(*Astragalus glycyphyllos*), koniczyna (*Trifolium rubens*), koniczyna alpejska (*Trifolium alpestre*), gorysz (*Peucedanum cervaria*), rutewka (*Thalictrum minus*) i in..

Gleby rędzinowe na szczytowych partiach wzgórz wapiennych pokrywają murawy kserotermiczne (klasa *Festuco-Brometea*) z rzadkimi i cennymi gatunkami roślin kserotemicznych: szatwia łąkowa (*Salvia pratensis*), kłosownica (*Brachypodium pinnatum*), dziewięciśń bezłodygowy (*Carlina acaulis*), żebrzyca (*Seseli annuum*), czyściec (*Stachys recta*), przetacznik (*Veronica spicata*), posłonek (*Helianthemum nummularium*), goryczuszka (*Gentianella ciliata*). Murawy te mają charakter wtórny, porastają odlesione wzgórza z wychodniami wapiennymi oraz poeksploatacyjne wyrobiska kamienia wapiennego we wschodniej części Gminy. Roślinność wyrobisk charakteryzuje większy udział antropofitów z grupy roślin ruderalnych.

Na otwartych terenach piaszczystych występują murawy psammofilne (piaszczyskowe) (z klasy *Sedo - Scleranthetea*). Ubogie, luźne piaski zasiedlają murawy szczotlichowe z rzędu *Corynephoretalia* (np. *Spergulo-Corynephoretum*). Wśród występujących tu dość nielicznie roślin wymienić należy: szotliczę siwą (*Corynephorus canescens*), sporka (*Spergula vernalis*), chroszcz (*Teesdalia nudicaulis*), rogownicę (*Cerastium semidecandrum*), piaskowca (*Arenaria serpyllifolia*) i in. W żyzniejszych miejscach rosną zwarte murawy (zespół *Diantho-Armerietum*) z dominacją goździka kropkowanego (*Dianthus deltoides*) i rozchodnika (*Sedum acre*) oraz z udziałem zawciągu (*Armeria elongata*), rozchodnika (*Sedum maximum*), jasiołka (*Jasione montana*), kocanek (*Helichrysum arenarium*) i inne.

Łąki – znaczną część użytków rolnych pokrywają pospolite zbiorowiska łąkowe (klasa *Molinio-Arrhenatheretea*). W miejscach wilgotnych wykształcone są łąki kośne i ziołorośla ze związku *Calthion*. Na terenach suchszych występują łąki owsicowe (*Arrhenatheretum medioeuropaeum*) oraz ubogie florystycznie pastwiska (np. zespół *Lolio-Cynosuretum*).

W składzie florystycznym łąk przeważają gatunki pospolite i szeroko rozpowszechnione w całym kraju.

1.3.1.10 Chronione i ginące elementy flory i fauny

Obszar gminy nie wyróżnia się bogactwem florystycznym. Na skałach, w murawach, lasach i na polach występują rośliny pospolite i typowe dla całej krainy. Najciekawszym miejscem ze względu na bogactwo flory jest Wielka Góra i Bukowiec. Występują tam następujące gatunki roślin całkowicie chronionych:

- wawrzynek wilczełyko (*Dehne mezereum*), Wielka Góra, Góra Kamień, Las Mzurowski,
- bluszcz pospolity (*Hedera helix*), Wielka Góra, Góra Kamień, na szczycie Wielkiej Góry jest stanowisko kwitnącego bluszczu, który wspina się po sośnie do 10 metrów wysokości,
- widłak goździsty (*Lycopodium clavatum*), Las Chojna, Mały Bukowiec, Las koło Lgoty Gawronnej,
- widłak jałowcowaty (*Lycopodium annotinum*), Wielka Góra, Las Chojna, Las Mzurowski,
- widłak spłaszczony (*Lycopodium complanatum*), tylko w Lesie Chojna, gatunek bardzo rzadki na Wyżynie Częstochowskiej,
- orlik pospolity (*Aguilegia vulgaris*), Wielka Góra,
- rojnik pospolity (*Sempervivum soboliferum*), często na skałach w Łutowcu i na Bukowcu,
- pomocnik baldaszkowaty (*Chimaphilis wmbellata*), w Lesie Chojna i na Małym Bukowcu,
- naparstnica zwyczajna (*Digitalis grandiflora*), Bukowiec,
- dziewięcśń bezłodygowy (*Carlina acaulis*), Łutowiec, Bukowiec,
- lilia złotogłów (*Lilium martagon*), Wielka Góra,
- buławnik wielkokwiatowy (*Cephalanthera alba*), Wielka Góra,
- buławnik mleczolistny (*Cephalanthera longifolia*), Wielka Góra,
- buławnik czerwony (*Cephalanthera rubra*), Wielka Góra,
- kruszczyk szerokolistny (*Epipactis latifolia*), Bukowiec, Las Mzurowski.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Rośliny podlegające ochronie częściowej występują tu nielicznie, nigdzie w ilościach pozwalających na ich zbiór przemysłowy. Występują tu następujące gatunki: kruszyna pospolita (*Frangula alnus*), kalina koralowa (*Viburnum opulus*), paprotka zwyczajna (*Polypodium vulgare*), kopytnik pospolity (*Asarum europaeum*), pierwiosnka lekarska (*Primula officinalis*), marzanka wonna (*Asperula odorata*), kocanka piaskowa (*Helichrysum arenarium*) i konwalia majowa (*Convallaria majalis*).

Spośród rzadko spotykanych gatunków roślin na uwagę i ochronę ich siedlisk zasługują następujące:

- rosnące tylko w buczynach na Wielkiej Górze brzoza czarna (*Betula obscura*), dwa drzewa o obwodach pni 0,9 m i 1,26 m, paprotnik kolczysty (*Polystichum lobatum*), zdrojówka rutewkowata (*Isopyrum thalictroides*), żywiec dziewięciolistny (*Dentaria enneaphyllos*), rzeżucha niecierpek (*Cardamine impatiens*), fiołek przedziwny (*Viola mirabilis*), starzec Fuchsa (*Senecio fuchsii*), także na Bukowcu.
- w murawach na skałach Łutowca: podejżron księżycowy (*Botrychium lunaria*) to maleńka paproć o wysokości 10 cm, oleśnik górski (*Libanotis montana*).
- w murawach na Bukowcu: pępawa różyczkolistna (*Crepis praemorsa*).

Na terenach gminy Niegowa nie są znane stanowiska osobliwych lub rzadkich gatunków zwierząt. Ostoją dla fauny leśnej są Góry Niegowskie, zwłaszcza wschodnie i południowe zbocza Wielkiej Góry. Fauna polna mimo dużej powierzchni pól, nie ma dogodnych warunków z powodu gęstej sieci dróg i osiedli. Przy dołożeniu starań można byłoby zwiększyć zagęszczenie drobnej zwierzyny łownej: bażantów, kuropatw i zajęcy.

Lasy to także miejsce gniazdowania i żerowania niektórych ptaków. Większość z nich to gatunki leśne, chociaż przylatują tutaj również gatunki bardziej związane z terenami otwartymi. Stwierdzono obserwowano m.in. kowalika (*Sitta europea*), bogatkę (*Parus major*), modraszkę (*P. caeruleus*), gila (*Pyrrhula pyrrhula*), świstunkę (*Phylloscopus sibilatrix*), rudzika (*Erithacus rubecula*), sójkę (*Garullus glandarius*), raniuszkę (*Aegithalos caudatus*). Spotkać także można dzięcioła dużego (*Picoides major*) i zielonego (*Picus viridis*).

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Nad obszarem lasów i graniczących z nimi terenów otwartych obserwować można polujące ptaki drapieżne, najczęściej myszołowa zwyczajnego (*Buteo buteo*), jastrzębia (*Accipiter gentilis*) a nocą i o zmierzchu puszczyka (*Strix aluco*), zalatują tutaj również kruki (*Corvus corax*).

Stałymi mieszkańcami lasów są owadożerne i gryzonie. Do pierwszej grupy zaliczyć można ryjówkę aksamitną (*Sorex araneus*), zaś do drugiej nornika zwyczajnego (*Microtus arvalis*), nornika burego (*M. agrestis*), mysz leśną (*Apodemus flavicollis*), mysz polną (*A. agrarius*) i nornicę rudą (*Clethrionomys glareolus*). Większe kręgowce zachodzą w rejony graniczące z rzekami i potokami w poszukiwaniu pokarmu, miejsc do "kąpieli" oraz wypoczynku. Są to duże ssaki parzystokopytne (*Artiodactyla*): sarna (*Capreolus capreolus*) i dzik (*Sus scrofa*) oraz drapieżne (*Carnivora*): łasica (*Mustella nivalis*) i lis (*Vulpes vulpes*).

Obszary gminne obejmują również tereny i obiekty cenne przyrodnicze, które są prawnie chronione, są to:

- obszar chronionego krajobrazu (Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych),
- użytek ekologiczny,
- pomniki przyrody ożywionej.

1.3.1.11 Obszar chronionego krajobrazu

Wschodnia część gminy położona jest w otulinie Parku krajobrazowego „Orlich Gniazd” wchodzącego w skład Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych (Uchwała WRN Nr XVI/70/82 z dnia 17 czerwca 1982 r. – Dz. Urzędowy Woj. Częstochowskiego Nr 2/82; Rozporządzenie Nr 15/98 Wojewody Częstochowskiego z dnia 22 czerwca 1998 r. – Dz. Urzędowy Woj. Częstochowskiego Nr 10 z dnia 29 czerwca 1998 r., poz. 74 z późniejszymi zmianami – Rozporządzenie Nr 21/98 Wojewody Częstochowskiego z dnia 7 października 1998 r. – Dz. Urzędowy Woj. Częstochowskiego Nr 20/98, poz. 220; Obwieszczenie Wojewody Śląskiego z dnia 15 marca 1999 r. – Dz. Urzędowy Woj. Śląskiego Nr 8/99).

1.3.1.12 Użytek ekologiczny

Najwyższą jednostką w hierarchicznym systemie przyrody jest krajobraz (ekologiczny). W najnowszym ujęciu (Rychling, Solon, 1996) krajobraz, to heterogeniczny fragment powierzchni Ziemi, złożony z powiązanych wzajemnie ekosystemów, posiadający własną strukturę, zmienność, historię i fizjonomię oraz swoistą dynamikę i sposób funkcjonowania. Elementem krajobrazu jest człowiek i społeczeństwo. W ekologii krajobrazu wyróżnia się następujące struktury ekologicznej przestrzeni przyrodniczej: biocentra i obszary rdzeniowe, wyspy ekologiczne, strefy ekotonowe (ekotony), korytarze ekologiczne oraz bariery ekologiczne. Ich charakterystykę przedstawiono poniżej.

Biocentra – to obszary cechujące się:

- najniższym stopniem antropogenicznych przekształceń,
- naturalnym, zgodnym z siedliskiem, zestawem gatunków i ich zbiorowisk, typowym dla danej jednostki biogeograficznej,
- bogactwem gatunkowym,
- występowaniem gatunków i zbiorowisk endemicznych i rzadkich,
- dużym na ogół zagęszczeniem osobników,
- intensywnością i wielopoziomowością obiegu materii i przepływu energii,
- dużym stopniem homeostazy,
- zasilającym i stabilizującym oddziaływaniem na tereny sąsiednie.

W obrębie biocentrów możemy wydzielić obszary rdzeniowe, czyli ich najbardziej naturalne i najcenniejsze fragmenty. W granicach biocentrów, obszary rdzeniowe otoczone są obszarami buforowymi. W przypadku braku możliwości wyróżnienia biocentrów, obszary rdzeniowe są strukturami samoistnymi i pełniącymi funkcję bioentrów.

Wyspy ekologiczne – to obszary, będące pojedynczymi ekosystemami lub grupami ekosystemów o zbliżonym charakterze, położone w odmiennym siedliskowo i niesprzyjającym ekosystemie (głównie wiejskim i miejskim). Najczęściej

jako wyspy traktuje się niewielkie powierzchnie leśne, zadrzewienia śródpolne, zieleń wysoką w mieście, łąki naturalne i półnaturalne, torfowiska i jeziora.

Strefy ekotonowe (ekotony) – to obszary przejściowe między dwiema lub większą liczbą różnych biocenoz (ekosystemów), charakteryzujące się:

- wzrostem zróżnicowania gatunkowego i zagęszczenia osobników,
- obecnością gatunków z biocenoz sąsiadujących oraz specyficznych tylko dla tej strefy,
- liniowym kształtem, o szerokości mniejszej od szerokości sąsiadujących biocenoz.

Korytarze ekologiczne – to obszary łączące różne jednostki przestrzenne krajobrazu, relatywnie wąskie i różniące się od otaczającego tła. Mają one różne pochodzenie i charakter (korytarze reliktowe, antropogeniczne, środowiskowe). Pod względem struktury można wyróżnić korytarze liniowe, pasowe i sieciowe.

Bariery ekologiczne – to struktury oddzielające i przecinające różne jednostki przestrzenne krajobrazu. Mogą mieć charakter naturalny (wody) lub być pochodzenia antropogenicznego (np. drogi, linie kolejowe i energetyczne, obszary zabudowane). W zależności od usytuowania w stosunku do kierunku przepływu biologicznego, mogą być „poprzeczne” lub „podłużne”.

Należy zwrócić uwagę, że niektóre elementy krajobrazu mogą pełnić jednocześnie funkcje zarówno bariery, jak i korytarza ekologicznego dla różnych gatunków (np. ciek lub zbiornik wodny niektórym gatunkom umożliwia przemieszczanie się w krajobrazie, inne natomiast blokuje; droga dla jednych gatunków jest linią nie do przebycia, natomiast dla innych jest jedynym szlakiem wędrówek – np. gatunki synantropijne). Bariery antropogeniczne przyczyniają się do niekorzystnej – z punktu widzenia ekologii krajobrazu fragmentacji przestrzeni przyrodniczej.

W granicach opracowania zidentyfikowano cztery z wymienionych struktur ekologicznych. Ich krótki opis przedstawiono poniżej:

Biocentra. Wyróżniono 4 biocentra o znaczeniu lokalnym:

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

1. Kompleks lasów w południowo-zachodniej części Gminy, rozciągający się pasem o szerokości od 0,5 km do 1,5 km i długości około 3,5 km, położony pomiędzy osadami Niegowa-Okupnik, Ogorzelnik, Bobolice, Mirów i Łutowiec.
2. Kompleks lasów w zachodniej części Gminy rozciągającej się pasem o szerokości około 1 km i długości 2,5 km, położony na zachód od miejscowości Łutowiec i południowy-zachód miejscowości Trzebniów.
3. Strefa lasów łąk kserotermicznych położona w północno-zachodniej części Gminy, na zachód i wschód od Trzebniowa oraz na zachód od Ludwinowa.

Zróżnicowanie oraz bogactwo fauny i flory tych kompleksów zostało opisane w rozdziałach poprzednich.

Obszary rdzeniowe. Obejmują trzy zaproponowane do ochrony rezerwaty przyrody oraz dwa zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

- Góry Niegowskie – rezerwat krajobrazowy o powierzchni około 90 ha, pokryty naturalnym lasem i zaroślami kserotermicznymi.
- Góra Bukowiec – rezerwat krajobrazowy o powierzchni około 60 ha, pokryty murawami kserotermicznymi, wśród których występuje kilka rzadkich i chronionych gatunków roślin.
- Góra Leszczyny – rezerwat krajobrazowy o powierzchni około 10 ha, pokryty bujnym lasem zbiorowiska żyźnej buczyny karpackiej, zaroślami i murawami kserotermicznymi, ze stanowiskami wielu rzadkich i chronionych gatunków roślin.
- Złotopotocki Zespół Krajobrazowy – obejmuje kompleks zbiorowisk naturalnych i półnaturalnych z dużą różnorodnością gatunkową i wysokimi walorami kulturowymi. W obrębie gminy Niegowa znajduje się południowa część tego Zespołu zajmując około 80 ha.
- Mirowsko-Bobolicki Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy – obejmuje zróżnicowany kompleks lasów, zarośli i muraw kserotermicznych o znacznej różnorodności gatunkowej. Głównym atrybutem tego obszaru są wysokie walory kulturowe. Proponowany do ochrony Zespół obejmuje powierzchnię 220 ha.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Wyspy ekologiczne. Przestrzeń przyrodnicza gminy Niegowa jest wypełniona kilkoma obszarami o charakterze wysp ekologicznych. Wydzielono kilka wysp leśnych i łąkowych o znaczeniu lokalnym. Największe wyspy leśne to: lasy położone między Mzurowem a Dąbrownem, lasy porastające wzgórze na południowy-zachód od Zagórza oraz kępy lasów w rejonie Antolki i Podchojnej. Największe „wyspy” łąkowe to kompleksy wilgotnych łąk w dolinach potoków: Białka, Halszka oraz Zalesia i Poprzecznego. Struktura biologiczna tych wysp została zniekształcona w wyniku prowadzenia jednostronnej eksploatacji zasobów leśnych oraz w wyniku melioracji i chemizacji gleb (nawozy mineralne) i roślin (środki ochrony roślin) na użytkach łąkowych.

Strefy ekotonowe (ekotony). Na omawianym obszarze wykształciły się bardzo długie odcinki stref przejściowych pomiędzy poszczególnymi ekosystemami i biocenozą, liczące dziesiątki kilometrów. Najdłuższe odcinki ekotonowe reprezentują przejścia pomiędzy lasem a polami ornymi. Znaczący jest również udział stref przejściowych między ekosystemem zabudowy wiejskiej a ekosystemem polnym i łąkowym. Struktura biologiczna tych stref jest słabo wykształcona.

1.3.1.13 Pomniki przyrody ożywionej

W gminie Niegowa występuje jedna z form ochrony przyrody zaliczana do krajowego systemu obszarów chronionych. Jest to obszar Jurajskich Parków Krajobrazowych obejmujący zachodnią część Gminy oraz obszar strefy ochronnej (otuliny) Parku, obejmujący wschodnią część Gminy. Od szeregu lat wysuwa się postulaty aby JPK ustanowić parkiem narodowym. Poza parkiem i jego otuliną cały obszar Gminy znajduje się w obrębie ostoji przyrody o znaczeniu europejskim: 442 – Jura Krakowsko – Częstochowska. Natomiast w bezpośrednim sąsiedztwie Gminy znajdują się ważne korytarze ekologiczne o znaczeniu krajowym:

- 52K - Częstochowski Warty,
- 54K - Koniecpolski,
- 55K - Górnej Pilicy.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Ochroną prawną objęto na terenie Gminy następujące obiekty:

- Park Krajobrazowy „Orlich Gniazd” oraz jego otulina (jako część Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych) – Uchwała WRN Nr XVI/70/82 z dnia 17 czerwca 1982 r. oraz Rozporządzeniem Wojewody Częstochowskiego nr 15/98 z dnia 22 czerwca 1998 r. (Dz.U. Woj. Częst. nr 10/98 poz. 74) z późniejszymi zmianami oraz Obwieszczenie Wojewody Śląskiego z dnia 15 marca 1999 roku (Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 8/99, poz. 42).
- Pomnik przyrody: wielogatunkowa grupa drzew – 4 dęby szypułkowe (*Quercus robur*) i lipa drobnolistna (*Tilia cordata*) w Mzurowie (Nr rej. WKP: 38/183).
- Pomnik przyrody: dąb szypułkowy (*Quercus robur*) w Mzurowie (Nr rej. WKP: 38/184).
- Pomnik przyrody: lipa drobnolistna (*Tilia cordata*) w Ogorzelniku (Nr rej. WKP: 38/186).
- Pomnik przyrody: jednogatunkowa grupa drzew – 2 klony zwyczajne (*Acer platanoides*) w Ludwinowie (Nr rej. WKP: 38/187).

Na obszarze opisywanej Gminy występuje wiele godnych ochrony obszarów, które wyznaczono i opisano w trakcie prac terenowych przy sporządzaniu „Studium Uwarunkowań ... (2002) oraz inwentaryzacji terenowych sporządzonych na zlecenie Jurajskich Parków Krajobrazowych (tab. 9). Rada Gminy Niegowa powinna skorzystać ze swoich kompetencji w zakresie powoływania form ochrony przyrody w oparciu o obowiązującą ustawę o ochronie przyrody i objąć ochroną obiekty zaproponowane przez Studium, są to:

Jurajski Park Narodowy

Rezerваты Przyrody

- Wielka Góra (Góry Niegowskie)
- Góra Bukowiec
- Góra Leszczyny

Zespoły przyrodniczo – krajobrazowych

- Złotopółcki Z. P. K.
- Mirowsko-Bobolicki Z.P.K.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Pomniki przyrody

- Źródła Pani Halskiej
- Źródła Trzebniów.

Tabela nr 2. Proponowane formy ochrony przyrody na terenie Gminy Niegowa

Lp.	Nazwa obiektu	Forma ochrony	Opis fizjograficzny	Cel ochrony, uwagi	Główne zagrożenia
A	Jurajski Park Narodowy	Park Narodowy	Krajobraz krasowy z charakterystycznym układem zbiorowisk roślinnych i licznymi gatunkami roślin i zwierząt o charakterze reliktyw i rzadziej endemitów, walory kulturowe	Zachowanie walorów krajobrazowych, kulturowych i przyrodniczych najcenniejszej części Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej w warunkach bardziej rygorystycznych przepisów dotyczących ochrony poszczególnych komponentów	Perspektywa niekontrolowanego rozwoju turystyki, lokalizacji uciążliwych inwestycji
B	Wielka Góra (Góry Niegowskie)	Rezerwat przyrody	Zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego zbiorowiska leśne typowe dla pierwotnego krajobrazu	Zbiorowiska leśne z udziałem gatunków chronionych i ginących	Aktualnie brak
C	Góra Bukowie	Rezerwat przyrody			
D	Góra Leszczyny	Rezerwat przyrody			
E	Złotopotocki Z.P.K.	Zespół przyrodniczo-krajobrazowy	Kompleks zbiorowisk naturalnych, półnaturalnych i antropogenicznych z dużą różnorodnością	Zachowanie aktualnej kompozycji krajobrazowej	Aktualnie brak

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

F	Mirowsko-Bobolicki Z.P.K.	Zespół przyrodniczo-ekscykulazowy	gatunkową i licznymi wysokimi walorami kulturowymi.		
G	Źródła Pani Halskiej	Pomnik przyrody	Źródła krasowe	Zachowanie w stanie aktualnym odpowiednich stosunków hydrologicznych w strefie otaczającej źródła	Aktualnie brak

2 Analiza uwarunkowań wynikających z zagospodarowania przestrzennego

2.1 Infrastruktura komunikacyjna

2.1.1 Komunikacja drogowa

Gmina Niegowa posiada korzystne zewnętrzne powiązania komunikacyjne z ważnymi ośrodkami regionalnymi (Częstochowa, Katowice) jak i sąsiednimi gminami.

Przez gminę przebiegają następujące ważne szlaki drogowe o znaczeniu regionalnym:

- droga wojewódzka DW 789 Woźniki-Koziegłowy-Lelów (przebiega od DK 46 w kierunku wschodnio-zachodnim od granic gminy z gminą Lelów i dalej do Koziegłów granica z gminą Żarki)
- droga wojewódzka DW 794 Koniecpol-Lelów-Wolbrom (przebiega w wschodniej części gminy z południa na północ).

Łączna długość dróg wojewódzkich wynosi 14,27 km.

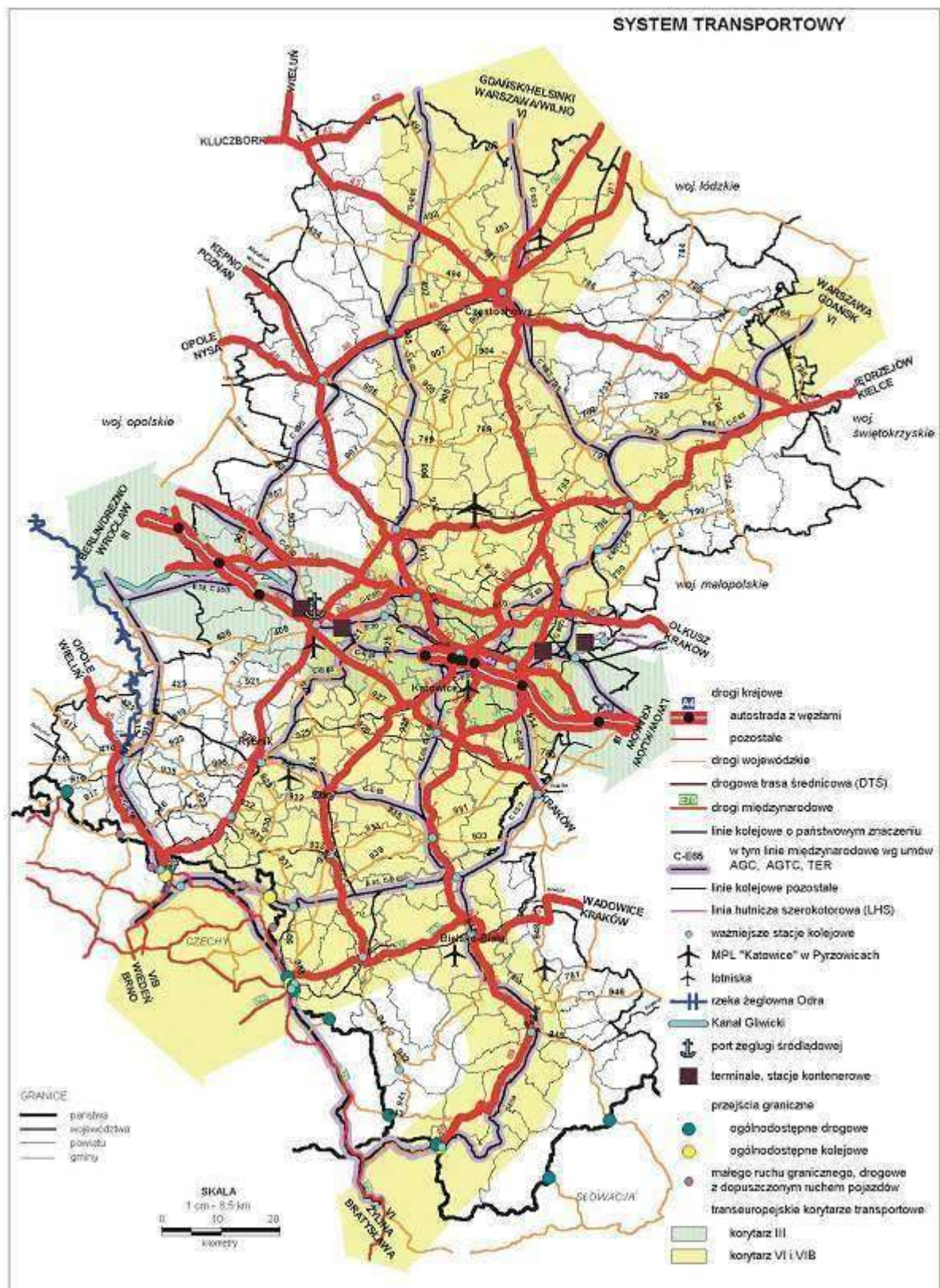
Na sieć połączeń lokalnych składają się;

- drogi powiatowe o łącznej długości 47,6 km (10 dróg powiatowych),
- drogi gminne o łącznej długości 90,47 km (80 dróg gminnych).

Na terenie gminy funkcjonuje również duża część dróg nieutwardzonych łączących obszary zabudowy i tereny upraw polowych i leśnych.

Stan techniczny sieci dróg w gminie jest niezadowalający i wymaga przeprowadzenia niezbędnych prac modernizacyjnych.

Mapa nr 5 System transportowy województwa śląskiego



Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

2.1.2 Komunikacja kolejowa

Na obszarze gminy brak jest trakcji kolejowych.

2.1.3 Gospodarka ściekowa

Gmina Niegowa posiada bardzo niski stopień skanalizowania (około 8%). Aktualnie długość sieci kanalizacyjnej w gminie, wynosi 9,8 km i obsługuje ona około 162 odbiorców.

Gmina posiada oczyszczalnię ścieków, która funkcjonuje od 1997 r. o przepustowości 350 m³/d zlokalizowaną w Niegowie.

Uzyskiwane parametry oczyszczonych ścieków spełniają normy aktualnego pozwolenia wodnoprawnego Nr OŚR.62232/32/06 z dnia 21.08.2006 r.

Tabela nr 3 Stopień przyłączenia do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków

Rok: 2005

Powiat Gmina	Ludność ogółem	W tym korzystająca z ... w % ogółu ludności		
		wodociągu	kanalizacji	komunalnych oczyszczalni ścieków
Myszkowski	71 728	81,0	34,3	53,7
Koziegłowy	14 459	61,7	1,7	1,4
Myszków	32 873	87,3	55,0	91,3
Niegowa	5 789	89,8	10,1	9,0
Poraj	10 462	81,6	33,2	45,5
Żarki	8 145	83,0	27,1	37,3

Źródło: <http://www.crossborderdatabase.de>

2.1.4 Zaopatrzenie w wodę

Na terenie gminy Niegowa długość sieci wodociągowej wynosi 60,7 km, w tym: PVC-38,92 km, azbesto – cement - 9,21 km, żeliwo-7,36 km, stal-0,91 km, PE-0,79 km. Z sieci wodociągowej zaopatrywane jest około 5600 mieszkańców, co stanowi około 99% ogółu mieszkańców.

Gmina zaopatrywana jest w wodę z jedenastu ujęć. Pozostała część mieszkańców gminy korzysta ze studni własnych. Średnie zużycie wody pobieranej z sieci wodociągowej na terenie gminy Niegowa wynosi 0,084 m³/Md, co jest wartością średnią przy ocenie aktualnego zużycia wody w skali całego kraju, zarówno dla terenów wiejskich jak i miejskich. Starty występujące w sieci wynoszą średnio około 51,2 % (w 2002 r.) całkowitej produkcji wody.

2.1.5 Gospodarka odpadami

Odpady komunalne powstające na terenie gminy są zbierane w sposób nieselektywny. Około 45% mieszkańców gminy objęte jest systemem regularnych usług wywozu odpadów komunalnych.

Na terenie gminy istnieją również nielegalne, tzw. „dzikie” wysypiska, na których gromadzone są odpady komunalne.

Obecna gospodarka odpadami na terenie gminy wymaga uporządkowania, w tym wprowadzenia selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.

2.1.6 Gospodarka energetyczna

Na terenie gminy jest dobrze rozwinięta sieć elektroenergetyczna – stopień elektryfikacji gminy wynosi 100%.

Energia elektryczna dostarczana jest dla odbiorców w gminie Niegowa liniami napowietrznymi 15 kV:

- od SE Myszków poprzez SE Niegowa do SE Koniecpol,
- od SE Koniecpol do RS Niegowa
- od SE Kotowice - RS Niegowa do SE Zawada.

Przewidywane zwiększenie zapotrzebowania na energię elektryczną wymaga zwiększenia mocy stacji szczególnie w rejonie Niegowy, Sokolnik i Ludwinowa.

Dostawcą energii elektrycznej jest Zakład Energetyczny Myszków S.A. z siedzibą w Częstochowie.

2.1.7 Zaopatrzenie w gaz i ciepło

Gmina nie jest wyposażona w infrastrukturę gazową. Na dzień dzisiejszy jest prognozowane przeprowadzenie gazociągu przez teren gminy do poszczególnych wsi.

Potrzeby gminy w zakresie zaopatrzenia w ciepło zabezpieczone są przez lokalne źródła energii. Podstawowym nośnikiem jest węgiel stosowany w przydomowych kotłowniach, obiektach użyteczności publicznej oraz olej opałowy. Uzupełniając stosowany jest gaz płynny propan-butan oraz drewno.

2.1.8 Zidentyfikowane problemy

- niewystarczająca dostępność do sieci wodociągowej
- zły stan techniczny sieci wodociągowej
- brak inwentaryzacji studni kopanych
- niedostateczna sieć kanalizacji
- mała ilość oczyszczalni przydomowych – 1 szt.
- nie rozwiązany problem wód deszczowych
- brak systemu selektywnej zbiórki odpadów, w tym niebezpiecznych
- brak zorganizowanego wysypiska odpadów
- zły stan nawierzchni dróg – konieczność przebudowy i remontów nawierzchni w celu uzyskania wymaganych normą warunków i parametrów technicznych dróg
- niewystarczająca dostępność komunikacyjna, umożliwiającą bezpośrednie połączenie z sąsiednimi (ościennymi) gminami i powiatami
- brak parkingów z zapleczem gastronomicznym i sanitarnym dla potrzeb transportu indywidualnego

2.2 Gospodarka

Gmina pełni funkcję typowo rolniczą. Ludność utrzymuje się głównie z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Gmina Niegowa posiada najwięcej w powiecie Myszkowskim gruntów ornych w III – IV klasie bonitacji gruntów.

Na 6 843,42 ha użytków rolnych gospodaruje 1 300 rolników indywidualnych. Najwięcej gospodarstw rolnych - 660 zajmuje powierzchnię w granicach 1-5 ha (łącznie 2 164,8 ha), gospodarstw zajmujących powierzchnię powyżej 10 ha jest 87 (łącznie 1 649,78 ha). Na wyniki produkcji rolniczej niekorzystny wpływ ma duży rozłóg i duże rozdrobnienie działek. Większość gospodarstw prowadzi produkcję ogólnorolniczą. Struktura upraw jest tradycyjna z przewagą zbóż. Na terenie gminy Niegowa przemysł jest słabo rozwinięty. Obecnie w Gminie Niegowa działalność gospodarczą prowadzą 240 podmioty gospodarcze. w tym:

34 sklepy w branży: ogólnospożywczej, przemysłowej, ogrodniczej i wielobranżowej

28 przedsiębiorstw świadczących usługi budowlane

34 przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją wyrobów

33 zakłady transportowe

3 zakłady ślusarskie

1 kuźnia

6 zakładów produkcyjnych w branży spożywczej

1 stacja paliw

2 stacje z autogazem (LPG)

5 zakładów produkcyjnych obuwniczych

2 przedsiębiorstwa produkcja mebli -

10 przedsiębiorstw usługi stolarskie -

10 gospodarstw agroturystycznych

2 tartaki

1 Bank Spółdzielczy w Niegowie

1 Bank PKO BP - agencja

8 zakładów małej gastronomii (mini bary, kawiarnie)

-

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

poza tym na terenie gminy prowadzone są także : usługi fryzjersko kosmetyczne, krawieckie, marketingowe, naprawcze w zakresie mechaniki i elektromechaniki pojazdów samochodowych.

Tabela nr 4 . Podmioty gospodarcze wg form organizacyjno -prawnych w dniu 31 XII 2005r.

Powiat Gmina	Osoby prawne	Z tego					Osoby fizyczne
		przedsiębiorstwa państwowe	spółdzielnie	spółki akcyjne	spółki z o.o.	pozostałe przedsiębiorstwa	
Myszkowski	1 077	-	31	.	.	1 046	5 893
Koziegłowy	195	-	3	.	.	192	1 445
Myszków	530	-	11	.	.	519	2 508
Niegowa	60	-	5	.	.	55	326
Poraj	182	-	7	.	.	175	846
Żarki	110	-	5	.	.	105	768

Źródło: <http://www.crossborderdatabase.de>

Tabela nr 5 : .Podmioty gospodarcze według sekcji PKD w dniu 31 XII 2005 r

Powiat Gmina	Ogółem	W tym						
		górnictwo; przetwórstwo przemysłowe	budownictwo	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	edukacja	ochrona zdrowia i pomoc społeczna	działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała
		C + D	F	G	K	M	N	O
Myszkowski	6 970	1 558	504	2 638	513	142	198	332
Koziegłowy	1 640	407	108	651	42	21	27	68
Myszków	3 038	555	215	1 220	332	74	115	140
Niegowa	386	78	28	130	11	10	5	18
Poraj	1 028	208	87	350	102	19	28	67
Żarki	878	310	66	287	26	18	23	39

Źródło: <http://www.crossborderdatabase.de>

2.2.1 Rynek pracy

Głównym problemem społeczno-gospodarczym gminy jest bezrobocie.

W gminie Niegowa według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Myszkowie (PUP) w miesiącu czerwcu 2007r. liczba bezrobotnych w gminie Niegowa wynosiła 348 osób. Stopa bezrobocia dla powiatu myszkowskiego była wysoka i wynosiła 17,43 % podczas gdy średnio w województwie odnotowano bezrobocie na poziomie 10,1 %.

Tabela nr 6 Liczba osób bezrobotnych na dzień 30.VII.2007

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych		Z liczby ogółem					pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy
			wykształcenie :					
	ogółem	kobiet	wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i poniżej	
Powiat myszkowski	4545	2443	343	1156	428	1368	1250	2183
Koziegłowy	724	398	51	178	62	210	223	363
Myszków	2278	1248	181	633	202	695	567	1094
Niegowa	348	177	21	73	42	110	102	163
Poraj	555	297	59	140	50	160	146	230
Żarki	640	323	31	132	72	193	212	333
Województwo Śląskie	189565	115469	11965	41272	14679	57542	64107	93222

http://www.wup-katowice.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=454&Itemid=34

Poziom bezrobocia w gminie pozostaje jednym z głównych problemów społeczno-ekonomicznych.

2.2.2 Zidentyfikowane problemy

- niedorozwój infrastruktury wspomagającej zachowanie walorów środowiska naturalnego i turystyki (np. sieć gazownicza)
- niewystarczająca ilość terenów pod przyszłe budownictwo mieszkaniowe i letniskowe
- niedostateczna infrastruktura turystyczna (uboga baza noclegowa)
- przeciętny standard oferowanych usług
- pogłębiająca się pauperyzacja społeczności wiejskiej
- brak instytucji otoczenia biznesu, w tym z zakresu wspierania rozwoju przedsiębiorczości, inicjatyw gospodarczych
- słaba promocja lokalnych przedsiębiorstw
- brak korzystnych instrumentów finansowych na rozwój przedsiębiorstw
- mała liczba przedsiębiorstw z branży: turystyka
- mały potencjał inwestycyjnych lokalnych przedsiębiorstw
- niedostateczne zainteresowanie inwestorów zewnętrznych

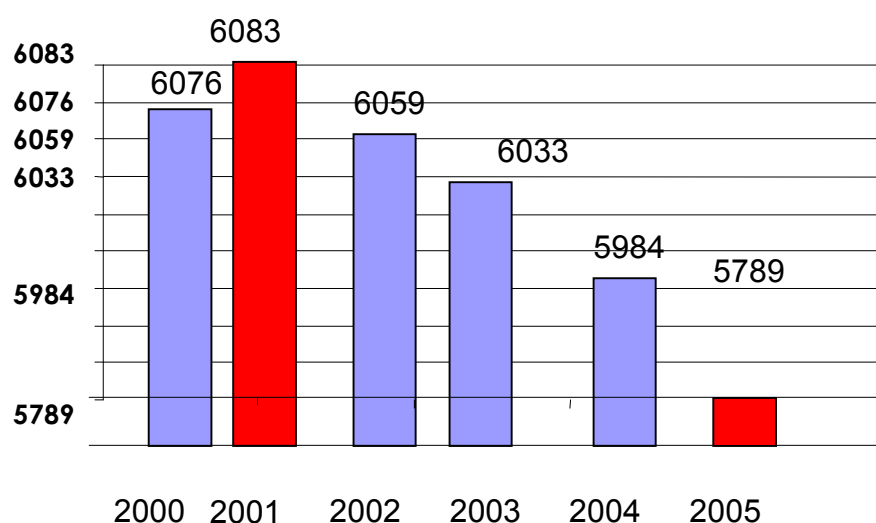
2.3 Sfera społeczna

2.3.1 Sytuacja demograficzna i społeczna

Struktura demograficzna ludności i analiza rozwoju zaludnienia w przeszłości, teraźniejszości i przyszłości stanowi podstawę budowy prognozy potrzeb społecznych, na których opierać się będzie polityka rozwoju gminy. Procesy demograficzne decydują o skali rozwoju gminy, jego dynamice oraz o skali potrzeb w sferze rynku pracy, mieszkań i całej grupy inwestycji demograficznych, jak przedszkola, szkoły, opieka społeczna itp.

Zgodnie z danymi w latach 2000 – 2005 r. liczba ludności w gminie wykazuje w głównej mierze tendencję malejącą. W porównaniu do 2001 r. ilość mieszkańców zmniejszyła się o 294 osoby co stanowi 4,9 %, co przedstawia poniższy wykres.

Wykres nr 1 Liczba mieszkańców Gminy Niegowa w latach 2000 – 2005



Źródło: http://www.stat.gov.pl/katow/index_PLK_HTML.htm

Pod względem ekonomicznych grup wieku, struktura społeczeństwa gminy w 2005r. przedstawia się następująco: 24,38 % ogółu mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym, 60,25 % - w wieku produkcyjnym i 15,37 % w wieku poprodukcyjnym.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Tabela nr 7: . Ludność według 7 grup wiekowych w dniu 31 XII 2005r.

Powiat Gmina	<u>Ogółem</u>	<u>W wieku</u>						
		do 5 lat	6 - 14	15 - 17	18 - 24	25 - 44	45 - 64	65 lat i więcej
Myszkowski	71 728	3 791	6 988	2 943	7 793	20 073	19 534	10 606
Koziegłowy	14 459	718	1 400	570	1 488	4 017	3 704	2 562
Myszków	32 873	1 654	2 983	1 403	3 716	9 373	9 431	4 313
Niegowa	5 789	366	719	263	689	1 532	1 387	833
Poraj	10 462	517	985	366	1 017	2 876	2 928	1 773
Żarki	8 145	536	901	341	883	2 275	2 084	1 125

Źródło: <http://www.crossborderdatabase.de>

Tabela nr 8: Powierzchnia i gęstość zaludnienia w dniu 31 XII 2005 r.

Powiat Gmina	<u>Powierzchnia w km²</u>	<u>Ludność na 1 km²</u>
Myszkowski	479	150
Koziegłowy	159	91
Myszków	73	450
Niegowa	88	66
Poraj	58	180
Żarki	101	

Źródło: <http://www.crossborderdatabase.de>

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Tabela nr 9: Migracje międzygminne według płci 2005 r.

Powiat Gmina	Napływ				Odływ			
	<u>ogółem</u>	mężczyźni	kobiety	<u>na 1000 ludności</u>	<u>ogółem</u>	mężczyźni	kobiety	<u>na 1000 ludności</u>
Myszkowski	557	266	291	7,7	580	247	333	8,0
Koziegłowy	141	68	73	9,7	85	33	52	5,8
Myszków	248	121	127	7,5	303	131	172	9,1
Niegowa	37	14	23	6,3	46	17	29	7,8
Poraj	39	14	25	3,7	75	38	37	7,1
Żarki	92	49	43	11,3	71	28	43	8,7

Źródło: <http://www.crossborderdatabase.de>

Tabela nr 10: Bilans ludności 2005 r.

Powiat Gmina	Przyrost rzeczywisty		Przyrost naturalny		Saldo migracji	
	<u>ogółem</u>	<u>na 1000 ludności</u>	<u>ogółem</u>	<u>na 1000 ludności</u>	<u>ogółem</u>	<u>na 1000 ludności</u>
Myszkowski	- 345	-4,8	- 282	-3,9	-30	-0,4
Koziegłowy	3	0,2	-91	-6,3	55	3,8
Myszków	- 143	-4,4	-95	-2,9	-60	-1,8
Niegowa	-52	-9,0	-23	-3,9	-9	-1,5
Poraj	- 143	-13,7	-58	-5,5	-37	-3,5
Żarki	-10	-1,2	-15	-1,8	21	2,6

Źródło: <http://www.crossborderdatabase.de>

2.3.2 Warunki i jakość życia mieszkańców

Gmina Niegowa z uwagi na korzystną lokalizację, zagospodarowanie przestrzenne oraz bogate zasoby środowiska jest atrakcyjnym miejscem bytowania.

W zakresie infrastruktury gmina posiada niedobory w zakresie wyposażenia w infrastrukturę techniczną – niedostateczne rozwinięta sieć wodociągów, kanalizacji, teletechnicznej jak i niezadowalająca jakość nawierzchni dróg gminnych.

Dla poprawy komfortu życia samorząd gminy dąży do rozbudowy podstawowej infrastruktury technicznej wspierającej rozwój gminy (system zaopatrzenia w wodę, szlaki komunikacyjne).

2.3.3 Określenie grup społecznych wymagających wsparcia

W gminie Niegowa grupami społecznymi wymagającymi wsparcia są wszystkie osoby, które na rynku pracy mające największe problemy ze znalezieniem zatrudnienia, są to:

- osoby bez kwalifikacji zawodowych (około 67 % ogółu bezrobotnych),
- bezrobotni długotrwale pozostających bez pracy (około 52 % ogółu bezrobotnych).

Osoby te winni być poddane stałym działaniom aktywizującym (przyuczanie do zawodu i przekwalifikowania). Służyć temu winny programy rynku pracy, jak również programy specjalne, mające m.in. na celu dofinansowanie działalności gospodarczej, podejmowanej przez bezrobotnych.

2.3.4 Pomoc społeczna

Na terenie gminy funkcjonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Wykres nr 2 Dane dotyczące przyznawania pomocy społecznej w latach 1999 – 2004



Tabela nr 11: Dane dotyczące przyznawania pomocy społecznej w latach 2000 – 2004

Wyszczególnienie	2000 r.	2001r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	184	195	221	247	254
Liczba osób w tych rodzinach	789	865	941	1194	1204
Liczba wydanych decyzji	189	204	227	240	243

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Niegowie

Liczba osób korzystających z pomocy GOPS Niegowa stanowi 20 % ogólnej liczby mieszkańców.

Liczba rodzin korzystających ze świadczeń Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej od 2000 r. wykazuje tendencję wzrostową.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

2.3.4.1 Opieka medyczna

Tabela nr 12. Liczba ludności na jeden ośrodek zdrowia – Gmina Niegowa 1999-2004

Wyszczególnienie	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.
SP ZOZ Niegowa	3400	3500	3500	3500	3500
Filia SP ZOZ Sokolniki	800	1000	1000	1000	1000
Filia SP ZOZ Ludwinów	400	600	600	600	600

Źródło: Informacje przygotował: Dyrektor Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej.

Dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej mają wszyscy mieszkańcy Gminy Niegowa. Deklaracje przynależności do ośrodków zdrowia i wybór lekarzy w nich pracujących na terenie gminy złożyło 5100. Należy przypuszczać, że pozostałe osoby przynależą do lekarzy poza terenem gminy.

Na terenie Gminy Niegowa znajdują się również dwie apteki w Niegowie i Sokolnikach zapewniające swe usługi wszystkim mieszkańcom gminy.

2.3.4.2 Szkolnictwo

Tablica nr 13 . Szkoły podstawowe

Wyszczególnienie	2000/ 2001	2001/ 2002	2002/ 2003	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006
liczba szkół	10 w tym 3 filie	10 w tym 3 filie	10 w tym 3 filie	10 w tym 3 filie	10 w tym 2 filie	10 w tym 2 filie
liczba uczniów	540	548	551	508	470	470

Źródło: Gminny Zespół Ekonomiczno Administracyjny Szkół w Niegowie.

Od 2000 roku liczba szkół podstawowych pozostaje bez zmian, natomiast liczba uczniów od roku 2000 systematycznie wykazuje tendencję spadkową.

Na terenie Gminy od 01.09.1999 do 31.08.2001 roku został utworzony Zespół Szkół w Sokolnikach i 3 szkoły filialne tj. w Ogorzelniku, Postaszowicach, Tomiszowicach.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Liczba uczniów w szkołach gimnazjalnych ma tendencje spadkową. W 2005 zlikwidowano szkołę filialną w Ogorzelniku.

Tabela nr 14: . Gimnazja

Wyszczególnienie	2000/ 2001	2001/20 02	2002/ 2003	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006
Liczba szkół	2	2	2	2	2	2
Liczba uczniów	314	315	290	297	281	281

Źródło: Gminny Zespół Ekonomiczno Administracyjny Szkół w Niegowie.

2.3.4.3 Sport

Historia sportu w Gminie Niegowa sięga końca lat 50-tych. 1 stycznia 1959 roku w Radzie Powiatowej w Myszkowie został zarejestrowany Ludowy Zespół Sportowy Niegowa. W 1982 roku w Niegowie powstało boisko sportowe, które wybudowano w czynie społecznym. Turnieje organizowano podczas obchodów Święta Pierwszego Maja, w sierpniu odbywały się turnieje o puchar naczelnika, później o puchar wójta, we wrześniu podczas dożynek. W 1996 r. powołano do życia Ludowy Klub Sportowy „JURA” Niegowa. Największym sukcesem Klubu było zajęcie II miejsca w Polsce w Ogólnopolskim Turnieju "Piłkarska kadra Czeka" w 2003 roku. Dzięki wielkiemu zaangażowaniu Zarządu Klubu i Gminy w ostatnich latach w Niegowie wykonano wiele inwestycji. Na miejscu starego boiska powstały nowe obiekty sportowe: budynek klubowy z zapleczem, pełnowymiarowe boisko do piłki nożnej, trybuna, wiaty dla zawodników rezerwowych oraz parking. Całe boisko zostało ogrodzone. 19 sierpnia 2006 roku na nowych obiektach sportowych odbył się mecz międzypaństwowy w piłce nożnej kobiet: Polska – Turcja. Boisko sportowe wraz z zapleczem jest położone w bardzo malowniczym miejscu, dlatego przyciąga nie tylko kibiców sportowych lecz również turystów. Z trybun podziwiać można wzgórze Bukowiec. Z nowych obiektów sportowych klubowych korzystają nie tylko zawodnicy klubu, często odbywają się tam imprezy masowe o różnym charakterze.

Gminny Ośrodek Sportu i rekreacji



Źródło: [http://www.gmina.e-niegowa.pl/sport trad sport.htm](http://www.gmina.e-niegowa.pl/sport%20trad%20sport.htm)

2.3.4.4 Turystyka

Walory przyrodniczo – krajobrazowe gminy Niegowa (kompleksy leśne wchodzące w skład parku krajobrazowego „Orlich Gniazd”, doliny rzek) stanowią potencjał do rozwoju różnego rodzaju form turystyki i rekreacji.

Dominującym rodzajem turystyki na terenie gminy jest turystyka pobykowa (w szczególności krótkoterminowa) jak również turystyka tranzytowa.

Turystyka pobykowa dotyczy w głównej mierze pobytów krótkoterminowych – ograniczonych do przyjazdów weekendowych (odwiedziny rodziny i znajomych) oraz rekreacji czynnej (wycieczki rowerowe, grzybobrania itp.).

Turystyka tranzytowa jest wynikiem dobrych połączeń komunikacyjnych z innymi gminami o wysokich walorach turystycznych.

Główne walory turystyczne Gminy Niegowa to:

1. Istnienie ścieżek pieszych, konnych i rowerowych dających możliwość uprawiania w/w turystyki.
2. Możliwość uprawiania turystyki weekendowej (pobykowej i tranzytowej).
3. Bogactwo kompleksów leśnych atrakcyjnych dla aktywnego wypoczynku.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

4. Występowanie wielu zabytków: ruiny zamku Mirowskiego i Bobolickiego, strażnicy w Łutowcu, kościoła zabytkowego w Niegowie i wielu innych.
5. Istnienie pomników przyrody, jaskiń i warowni jurajskich.
6. Dogodne warunki do uprawiania różnego rodzaju sportów : wspinaczki skałkowej, jazdy konnej, piłki nożnej

Zgodnie z danymi US w Katowicach gmina w 2001 r. udzieliła 467 noclegów.

Na małe wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych gminy wpływa:

- słabe zainwestowanie w bazę turystyczno-rekreacyjną,
- niedostateczna informacja turystyczna o istniejących w gminie walorach.

W gminie wzrasta zainteresowanie ze strony mieszkańców możliwością prowadzenia gospodarstw agroturystycznych. Obecnie na terenie Gminy jest ich 10.

2.3.4.5 Kultura

Gminną instytucją kultury jest Gminny Ośrodek Kultury w Niegowie. Terenem jego działania jest Gmina Niegowa. Organizuje imprezy kulturalne i sportowe o zasięgu gminnym, powiatowym i wojewódzkim. Współpracuje ze szkołami, organizacjami i instytucjami działającymi na terenie gminy. Prowadzi całość spraw z zakresu kultury, sportu i agroturystyki na terenie gminy. Kieruje pracami osób kierowanych wyrokiem sądu do odpracowania kar na rzecz gminy.

Na terenie Gminy Niegowa funkcjonuje zespół pieśni i tańca "Juraszki", który powstał w marcu 2002 roku. Od 2005 roku zmienił nazwę na "Niegowskie Juraszki". W cotygodniowych spotkaniach zespołu uczestniczą dzieci w wieku od 6 do 14 lat. Uczestnicy podzieleni zostali na trzy grupy wiekowe. Zespół posiada w swym repertuarze suity: krakowską, rzeszowską oraz tańce ludowe, z którymi koncertuje po całym kraju

Ponadto na terenie Gminy Niegowa czynnie działają Koła Gospodyń Wiejskich tj. w Niegowie, Niegówce, Sokolnikach, Łutowcu, Mzurowie, Postaszowicach oraz Bliżycach i Dąbrownie .

2.3.5 Zidentyfikowane problemy

- zmiany struktury demograficznej charakterystyczne dla przemian cywilizacyjnych: starzenie się społeczeństwa, spadająca liczba urodzin
- niski ogólny poziom wykształcenia społeczności
- ogólnokrajowa i cywilizacyjna tendencja do rozszerzania się patologii społecznych, (m.in. alkoholizm, narkomania, rozpad rodziny)
- ponadprzeciętny w skali regionu poziom bezrobocia, które ma tendencję do przechodzenia w bezrobocie trwałe wysokie bezrobocie wśród młodzieży
- niedostosowany do potrzeb rozwojowych system edukacji (brak instytucji kształcenia ustawicznego dorosłych)
- mała mobilność systemu edukacyjnego, brak reakcji na zmieniające się wymagania rynku pracy (zagrożenie dzieci i młodzieży wynikające w szczególności z zaniedbań rodzinnych, wychowawczych, działalności sektora oraz patologii społecznych)
- wydłużony czas oczekiwania na doraźną pomoc medyczną

2.3.6 ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
ROLNICTWO	
1. Istnienie warunków umożliwiających produkcję tzw. zdrowej żywności (m. in. stosunkowo niskie nawożenie i niskie zużycie chemicznych środków ochrony roślin) 2. Powolne dostosowanie producentów rolnych do wymogów Unii Europejskiej 3. Istnienie bazy do rozwoju agroturystyki (obecnie 10 Gospodarstw Agroturystycznych)	1. Słabe warunki glebowe III i IV klasa 2. Regres w hodowli trzody chlewnej i bydła 3. Słabe wyposażenie w rolniczy sprzęt techniczny 4. Wysoki odsetek rencistów i emerytów w strukturze gospodarstw rolnych 5. Niska średnia powierzchnia gospodarstw rolnych 6. Brak zorganizowanego rynku zbytu produktów rolnych 7. Słabo rozwinięty sektor usług rolnych 8. Obawy producentów rolnych i przetwórców regresami Unii Europejskiej 9. Zdewastowana sieć instalacji melioracyjnej 10. Stosunkowo niski poziom wykształcenia zawodowego rolników 11. Brak wyraźnej specjalizacji w produkcji rolnej 12. Brak rozwoju rolnictwa ekologicznego 13. Nie posiadanie opracowanych granic rolno - leśnych 14. Duża ilość gruntów odłogujących

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
ZARZĄDZANIE GMINĄ	
1. Wysoki udział wydatków inwestycyjnych gminy na tle gmin sąsiadujących. 2. Przynależność do Związku Gmin Jurajskich. 3. Podjęcie starań w celu uzyskania środków finansowych z funduszy Unii Europejskiej. 4. Promocja gminy poprzez stronę internetową, wydawanie folderów, organizowanie imprez sportowych, festynów.	1. Mało rozwinięte kontakty gospodarcze i kulturalne. 2. Niski (około 20 %) udział dochodów własnych w budżecie gminy 3. Nie uchwalony plan zagospodarowania przestrzennego 4. Słaby rozwój instytucji otoczenia biznesu. 5. Brak instytucji poręczania kredytów na inwestowanie w produkcję i rozwój przedsiębiorczości pozarolniczej na wsi. 6. Brak przygotowanej kadry doradczej w zakresie pozyskiwania środków pomocowych z Unii Europejskiej. 7. Brak lokalnych instytucji wspierania przedsiębiorczości. 8. Nieuregulowana sprawa gospodarki gruntami pod drogami gminnymi. 9. Niezadowalający poziom promocji gminy. 10. Brak ochrony walorów i zasobów środowiska przyrodniczego. 11. Brak efektywnego wykorzystania środków finansowych budżetu gminy.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
SPOŁECZEŃSTWO, INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	
1. Stabilna sytuacja demograficzna 2. Niska gęstość zaludnienia 3. Duży potencjał ludności w wieku produkcyjnym 4. Klimat społeczny sprzyjający zewnętrznym inwestorom 5. Tereny pod budownictwo mieszkaniowe 6. Stosunkowo dobra dostępność do ośrodków zdrowia 7. Dobrze rozwinięta sieć szkół podstawowych i gimnazjów 8. Dobrze przygotowana kadra zatrudniona w szkołach i placówkach oświatowych oraz pomocy społecznej 9. Istnienie wieloletnich tradycji kulturowych	1. Duży udział kobiet w strukturze bezrobotnych – szczególnie w grupie absolwentów 2. Niewielka ilość absolwentów szkół wyższych podejmujących pracę na terenie gminy – brak miejsc pracy 3. Stopniowy wzrost liczby bezrobotnych od 1999 r. 4. Tendencja wzrostowa ilości osób korzystających z pomocy społecznej 5. Brak pełno wymiarowych przyszkolnych sal gimnastycznych 6. Pogarszająca się sytuacja dochodowa znacznej liczby ludności

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	
1. Dostateczna gęstość sieci drogowej zapewniająca wzajemne połączenie między miejscowościami w gminie. 2. Dobry dojazd w kierunkach: Częstochowy, Katowic, Kielc, (ok. 25 km do trasy DK-1) 3. Dobry wskaźnik gęstości sieci telefonicznej na terenie gminy. 4. Istnienie w całej gminie sieci wodociągowej 5. Wybudowana oczyszczalnia ścieków w Niegowie, która obsługuje 4 miejscowości przyległe. 6. Rezerwa przepustowości oczyszczalni ścieków. 7. Słupowa elektryfikacja	1. Duża ilość dróg o nawierzchni gruntowej. 2. Gmina nie jest zgazyfikowana. 3. Trudności w dostępie do obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych wynikające z barier architektonicznych (z wyjątkiem – szkół, banku) 4. Brak sieci teleinformatycznej szerokopasmowej. 5. Brak oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnej w niektórych sołectwach. 6. Przestarzały, nieekonomiczny system oświetlenia ulic (dotyczy tylko części gminy).

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I KULTUROWE	
1. Bardzo niski poziom zanieczyszczenia powietrza 2. Niski poziom przemysłowej emisji zanieczyszczeń 3. Wysokie walory przyrody i środowiska - znaczna część gminy położona jest na terenie Zespołu Jurajskiego Parku Krajobrazowego „Orlich gniazd” i w jego otulinie 4. Występowanie złóż kopalin użytecznych takich jak: piaski, piaski formierskie 5. Występowanie Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (13 studni głębinowych wykorzystywanych na potrzeby mieszkańców) 6. Dostęp do oczyszczalni ścieków w Niegowie z możliwością odbioru ścieków komunalnych. 7. Występowanie dość dużych kompleksów leśnych 8. Stan lasów umożliwiający funkcje pozaprodukcyjne 9. Prowadzenie zbiórki odpadów 10. Prowadzenie i realizacja edukacji ekologicznej 11. Duża różnorodność flory i fauny, pomniki przyrody	1. Występowanie dzikich wysypisk odpadów. 2. Brak miejsca przeznaczonego na grzebowisko zwierząt. 3. Brak prowadzenia selektywnej utylizacji odpadów komunalnych. 4. Brak kanalizacji sanitarnej w niektórych sołectwach. 5. Niska świadomość ekologiczna ludności.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
TURYSTYKA	
1. Istnienie ścieżek pieszych, konnych i rowerowych dających możliwość uprawiania w/w turystyki. 2. Możliwość uprawiania turystyki weekendowej (pobytovej i tranzytovej) 3. Bogactwo kompleksów leśnych atrakcyjnych dla aktywnego wypoczynku 4. Istnienie wielu zabytków: ruiny zamku Mirowskiego i Bobolickiego, strażnicy w Łutowcu, kościoła zabytkowego w Niegowie i wielu innych. 5. Istnienie pomników przyrody, jaskiń i warowni jurajskich 6. Istnienie warunków do uprawiania różnego rodzaju sportów : wspinaczki skałkowej, jazdy konnej, piłki nożnej	1. Stagnacja w zakresie rozwoju bazy noclegowej i gastronomicznej. 2. Zbyt mała liczba inwestorów zainteresowanych lokowaniem środków w rozwój turystyki na terenie gminy 3. Niski rozwój bazy rekreacyjno – wypoczynkowej 4. Brak kortów tenisowych, boisk, basenu 5. Słabe zagospodarowanie terenów rekreacyjnych 6. Słaby rozwój agroturystyki

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
GOSPODARKA POZAROLNICZA	
1. Wzrost aktywności gospodarstw w szczególności w sektorze działalności gospodarczej osób fizycznych 2. Występowanie przedsiębiorstw ukierunkowanych eksportowo 3. Dogodne warunki dla rozwoju przemysłu przetwórczego, na bazie rodzimych produktów rolnych 4. Rozwój sfery handlu i usług 5. Uproszczenie i skrócenie pełnej rejestracji przedsiębiorcy	1. Rozdrobnienie miejscowego kapitału, niezdolność do realizacji dużych zadań, brak wspólnych inwestycji 2. Niewystarczająca umiejętność w pozyskiwaniu nowych rynków zbytu 3. Niechęć do korzystania z dotacji Unii Europejskiej. 4. Nie występowanie wolnych uzbromionych terenów pod inwestycje.

Analizując powyższe mocne i słabe strony możemy zauważyć następujące szanse i zagrożenia dla rozwoju Gminy Niegowa.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Opracowywany plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Niegowa 2. Korzystne położenie – Gmina leży na terenie Zespołu Jurajskiego Parku krajobrazowego „Orlich Gniazd” 3. Lesistość – otoczenie gminy lasami sosnowymi i mieszanymi ma korzystny wpływ na zdrowie mieszkańców 4. Członkostwo Polski w UE – możliwość korzystania z funduszy i strukturalnych 5. Możliwość zakupu gruntów przeznaczonych pod przemysł przez potencjalnych inwestorów. Są to tereny uzbrojone w sieć elektryczną, wodociągową i telefoniczną – co stwarza wielokierunkowe możliwości inwestowania 6. Rozwój przedsiębiorczości – handel i usługi 7. Występowanie kopalin użytecznych, eksploatowanych dla celów gospodarczych 8. Nowo powstały Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji w Niegowie 9. Rozwój sportu i turystyki 10. Duże zainteresowanie agroturystyką 11. Rozwój ruchu pielgrzymkowego 12. Rządowy program wsparcia sektora MŚP oraz tworzenia nowych miejsc pracy	1. Odpływ młodych, wykształconych ludzi do miasta 2. Malejący przyrost naturalny 3. Z powodu zubożenia ludności zmniejsza się udział dochodów własnych budżetu gminy 4. Wzrastające bezrobocie 5. Brak kapitału skłonnego do inwestowania na obszarach wiejskich 6. Bariery prawne i biurokratyczne w zakresie wspierania przez gminę przedsiębiorczości i pozyskiwania środków pomocowych

III. NAWIĄZANIE DO STRATEGICZNYCH DOKUMENTÓW DOTYCZĄCYCH ROZWOJU PRZESTRZENNO -SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO GMINY I REGIONU

3 Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno -społeczno-gospodarczego gminy i regionu

Lokalny Program Rewitalizacji jest dokumentem programowym, który integruje potrzeby społeczności lokalnej w zakresie ładu kulturowo – ekologicznego, społecznego, gospodarczo – infrastrukturalnego. W swoich ustaleniach bazuje na dokumentach i programach planistycznych będących podstawą polityki regionalnej zarówno na poziomie wojewódzkim jak i krajowym. Zgodność Lokalnego Programu Rewitalizacji ze strategicznymi dokumentami planistycznymi jest warunkiem koniecznym jego skutecznej realizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa jest zgodny z następującymi dokumentami:

- Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020,
- Regionalnym Programem Operacyjnym województwa śląskiego na lata 2007-2013,
- Strategią Rozwoju Gminy Niegowa,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Niegowa.

3.1 Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020

„Strategia rozwoju województwa śląskiego na lata 2000 – 2020” jest podstawowym dokumentem kierunkowym, wyznaczającym priorytety i główne cele strategiczne. Realizacja strategii będzie oparta o zasadę subsydiarności (pomocniczości), co oznacza, że dopełnieniem środków własnych przeznaczonych na rozwój będzie wsparcie w ramach „Narodowej strategii rozwoju regionalnego” środkami z budżetu państwa i z funduszy Unii Europejskiej.

Ustalone do realizacji zadania, w przyjętych horyzontach czasowych, będą realizowane przez wszystkie poziomy samorządu w województwie, to jest: gminy,

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

powiaty i samorząd województwa, a także przez podmioty publiczne, organizacje pozarządowe i sektor prywatny działający na terenie regionu.

Podstawową zasadą w tym obszarze będzie zasada partnerstwa pomiędzy władzami rządowymi, samorządowymi i sektorem prywatnym.

3.2 Regionalny Program Operacyjny województwa śląskiego na lata 2007 – 2013

3.2.1 Poddziałanie 1.1.3 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych

Oś Priorytetowa numer I

Badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość

Poddziałanie 1.1.3 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych

Celem Poddziałania 1.1.3 jest wielofunkcyjne wykorzystanie zdegradowanych obszarów. W ramach Poddziałania prowadzona będzie rewitalizacja zdegradowanych obszarów przemysłowych i powojkowych w gminach wiejskich, oraz rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich, przemysłowych i powojkowych w gminach miejsko – wiejskich⁴ i miastach do 50 tys. mieszkańców. Rewitalizacja powyższych obszarów przyczyni się m. in. do nadania nowych funkcji gospodarczych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, społecznych i kulturalnych obiektom przemysłowym i powojkowym, będzie obejmowała także uzupełnienie istniejącej zabudowy, przygotowanie terenów inwestycyjnych z dostępem do krajowej lub międzynarodowej sieci drogowej. Uzupełnieniem tych działań, zmierzających do kompleksowej rewitalizacji obszarów zdegradowanych, będą również inwestycje w zakresie tkanki mieszkaniowej. Wszystkie projekty realizowane w ramach Poddziałania muszą wynikać z lokalnych programów rewitalizacji

⁴ Z wyłączeniem obszarów wspartych w ramach Działania Odnowa i Rozwój Wsi Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013

3.2.2 Typy realizowanych działań

1. przebudowa i remont obiektów przemysłowych, łącznie z adaptacją na cele: gospodarcze, edukacyjne, turystyczne, rekreacyjne, społeczne i kulturalne, wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, przyczyniające się do likwidacji istotnych problemów gospodarczych lub społecznych na obszarze rewitalizowanym,
2. przebudowa i remont obiektów powojkowych łącznie z adaptacją na cele gospodarcze, edukacyjne, turystyczne, rekreacyjne, społeczne i kulturalne, wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, przyczyniające się do likwidacji istotnych problemów gospodarczych lub społecznych na obszarze rewitalizowanym,
3. przebudowa i remont obiektów oraz ich jednoczesna adaptacja na cele gospodarcze, edukacyjne, turystyczne, rekreacyjne, społeczne i kulturalne, przyczyniająca się do likwidacji istotnych problemów gospodarczych lub społecznych na obszarze rewitalizowanym,
4. uzupełnienie istniejącej zabudowy, remont istniejących użytkowanych oraz niezagospodarowanych budynków na cele: gospodarcze, edukacyjne, turystyczne, rekreacyjne, społeczne i kulturalne, wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, przyczyniające się do likwidacji istotnych problemów gospodarczych lub społecznych na obszarze rewitalizowanym (za wyjątkiem budynków o charakterze mieszkalnym),
5. kompleksowe przygotowanie terenu przeznaczonego pod działalność gospodarczą, z wyłączeniem infrastruktury służącej mieszkańcom,
6. zagospodarowywanie przestrzeni w tym budowa nowych obiektów na cele gospodarcze, edukacyjne, turystyczne, rekreacyjne, społeczne i kulturalne,
7. tworzenie i rozbudowa systemów monitoringu w celu podniesienia bezpieczeństwa
8. zastępowanie azbestowych elementów budynków wielorodzinnych mieszkalnych materiałami mniej szkodliwymi dla zdrowia człowieka, tylko wraz z utylizacją azbestu.

3.2.3 Kwalifikowalność wydatków w ramach poddziałania 1.1.3 RPO

W ramach Działania 1.1.3 RPO do wydatków kwalifikowalnych, wyłącznie w przypadku przyjęcia projektu do realizacji, mogą zostać zaliczone koszty zgodne z zasadami określonymi w Krajowych Wytycznych dot. kwalifikowania wydatków w ramach Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności w okresie programowania 2007-2013.

W szczególności mogą to być wydatki poniesione na:

1. przygotowanie Lokalnych Programów Rewitalizacji

2. prace przygotowawcze:

- przygotowanie dokumentacji technicznej: koncepcja budowlana, projekt budowlany, projekt wykonawczy,
- przygotowanie studium wykonalności, raportu oddziaływania na środowisko,
- przygotowanie dokumentacji przetargowej,
- zakup niezabudowanej nieruchomości nierozdzielnie związanej z realizacją projektu (nie więcej niż 10 % wydatków kwalifikowalnych w ramach projektu),
- projekt budowlany i architektoniczny
- badania i prace projektowe poprzedzające rewitalizację obszarów miejskich związane z urbanistyką, krajobrazem, i budownictwem oraz prace geodezyjne,
- zakup nieruchomości jeśli istnieje bezpośrednie powiązanie między zakupem i celami realizacji poddziałania
- koszt przygotowania projektu, w tym publikacji ogłoszeń przetargowych.

3. prace inwestycyjne i związane z procesem inwestycyjnym:

- przygotowanie terenu pod budowę,
- prace ziemne,
- prace budowlano-montażowe,

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

- prace budowlane,
- prace rozbiórkowe,
- prace remontowe,
- prace modernizacyjne,
- prace konserwacyjne,
- prace wykończeniowe,
- prace ziemne,
- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją,
- prace wykończeniowe w tym umocnienia,
- zakup wyposażenia nierozzerwalnie związanego z funkcjonowaniem inwestycji,
- nadzór sprawowany w imieniu inwestora w zakresie prawidłowości realizacji inwestycji i nadzór
- koszty informacji i promocji projektu integralnie związane z realizacją działania.

Za kwalifikowane uznaje się koszty związane z realizacją postanowień umowy o dofinansowanie projektu

Za wydatki niekwalifikowane uznaje się:

- koszty związane z realizacją projektów nie ujętych w Lokalnym Programie Rewitalizacji (nie znajdują się w granicach obszaru podlegającego rewitalizacji), nie przyczyniających się do realizacji celów działania.
- budowa budynków na cele mieszkaniowe,
- rozbiórka budynków pod budowę budynków mieszkalnych, zakup nieruchomości dla celów budowy obiektu mieszkalnego
- remont, przebudowa, adaptacja budynków administracji publicznej w celach wyłącznie administracyjnych, (za wyjątkiem funkcji szkoleniowych, przekwalifikowywania, poradnictwa zawodowego osób bezrobotnych, zapobiegania przestępczości przyczyniających się do realizacji celów działania)

-

3.2.4 System wyboru projektów

Konkursowa procedura wyboru projektów.

Subregionalne Programy Rozwoju

3.2.5 Typ beneficjentów

1. Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
2. Podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
3. Podmioty działające na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego wybrane zgodnie z Prawem Zamówień Publicznych,
4. Jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych,
5. Szkoły wyższe,
6. Kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
7. Organizacje pozarządowe,
8. Spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, spółki mieszkaniowe
9. Porozumienia podmiotów wymienionych w pkt 1-8 reprezentowane przez lidera,
10. Podmioty działające w oparciu o umowę/ porozumienie zgodne z zapisami Ustawy o partnerstwie publiczno – prywatnym

3.2.6 Poziom dofinansowania projektów

Min. 15% kosztów kwalifikowalnych inwestycji

Maks. 85% kosztów kwalifikowalnych inwestycji

Maks. 40% kosztów kwalifikowalnych inwestycji – projekty objęte pomocą publiczną:

- mikro i małe przedsiębiorstwa +20 punktów %
- średnie przedsiębiorstwa +10 punktów %

Minimalny poziom dofinansowania 20% kosztów kwalifikowalnych inwestycji⁵

⁵ Wstępny projekt Podręcznika Wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 – ver.3 Katowice , listopad 2007

3.3 Strategia Rozwoju Gminy Niegowa

Strategia zakłada 3 cele strategiczne:

1. Ukształtowanie w Gminie Niegowa warunków bytowych atrakcyjnych dla mieszkańców i odwiedzających.
2. Zachowanie i rozwijanie wysokich walorów środowiska naturalnego, będącego najważniejszym atutem rozwojowym i stanowiącego bazę dla aktywności ekonomicznych kierowanych do odbiorcy zewnętrznego.
3. Wzrost wartości zasobów ludzkich, ich kwalifikacji, aktywności i przedsiębiorczości oraz otwartości na otoczenie.

3.3.1 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Niegowa

Celem opracowania studium było uzyskanie opracowania planistycznego umożliwiającego prowadzenie polityki przestrzennej na obszarze gminy Niegowa.

Zakres problemowy podporządkowany celowi i charakterowi prawnemu studium zawiera zidentyfikowane uwarunkowania i szanse rozwoju gminy w aspekcie przestrzennym i ekologicznym.

3.3.2 Kierunki rozwoju gminy i związane z tym zadania polegające na poprawie sytuacji na danym obszarze

3.3.2.1 Celowość zadań planowanych do realizacji

Gmina Niegowa jest położona w północnym obszarze polityki rozwojowej województwa śląskiego, który predysponowany jest do rozwoju rolnictwa – w szczególności sektora rolno-spożywczego w oparciu o lokalną bazę surowcową. Głównym ośrodkiem subregionu jest miasto Częstochowa. Gmina ze względu na korzystne położenie, znaczne walory środowiskowe prowadzi politykę dalszego rozwoju funkcji edukacyjnych, kulturalnych i usługowych popartą rozwojem małej i średniej przedsiębiorczości.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Zgodnie z zapisami **Strategii Rozwoju Gminy Niegowa** pozostanie ośrodkiem o charakterze lokalnym, zapewniającym mieszkańcom optymalny poziom jakości życia w harmonii ze środowiskiem przyrodniczym.

Gmina Niegowa będzie postrzegana jako ośrodek sprzyjający przedsiębiorczości i inwestowaniu w kluczowych elementach gospodarki gminy, jakimi będą zrestrukturyzowane rolnictwo i jego otoczenie, turystyka oraz działalność produkcyjno-usługowa spełniająca standardy ekologiczne,

Gmina Niegowa będzie ośrodkiem kultywującym bogate dziedzictwo historyczne i przyrodnicze

Głównymi celami strategicznymi i kierunkami rozwoju Gminy Niegowa są:

Ukształtowanie w Gminie Niegowa warunków bytowych atrakcyjnych dla mieszkańców i odwiedzających.

Kierunek 1.1.1.

Rozpoznanie bieżących i potencjalnych potrzeb na rynku pracy

Kierunek 1.1.2.

Rozwój małych i średnich przedsiębiorstw tworzących nowe miejsca pracy i poprawiających sytuację finansową mieszkańców gminy.

Kierunek 1.2.1.

Zwiększenie dostępności do infrastruktury technicznej dla stymulowania procesów rozwoju gospodarczego.

Kierunek 1.3.1.

Rozwój turystyki i rekreacji na obszarze gminy.

Kierunek 1.3.2.

Restrukturyzacja rolnictwa

Kierunek 1.3.3.

Rozwój przemysłu rolno-spożywczego.

Kierunek 1.3.4.

Wspieranie rozwoju usług rynkowych zwiększających atrakcyjność zamieszkania w gminie.

Kierunek 1.4.1.

Podwyższenie estetyki gminy

Kierunek 1.4.2.

Eliminowanie konfliktów przestrzennych

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Zachowanie i rozwijanie wysokich walorów środowiska naturalnego, będącego najważniejszym atutem rozwojowym i stanowiącego bazę dla aktywności ekonomicznych kierowanych do odbiorcy zewnętrznego.

Kierunek 2.1.1.

Kształtowanie wysokiej świadomości ekologicznej mieszkańców gminy.

Kierunek 2.1.2.

Umożliwienie zachowań proekologicznych mieszkańcom i podmiotom gospodarczym.

Kierunek 2.1.3.

Ochrona stref o najwyższych walorach środowiskowych.

Kierunek 2.2.1.

Rozbudowa infrastruktury ochrony środowiska

Kierunek 2.2.2.

Likwidacja negatywnych zjawisk z inwazyjną działalnością człowieka wobec środowiska.

1. Wzrost wartości zasobów ludzkich, ich kwalifikacji, aktywności i przedsiębiorczości oraz otwartości na otoczenie.

Kierunek 3.1.1.

Rozwój szkolnictwa uwzględniający potrzeby rynku pracy.

Kierunek 3.2.1.

Zwiększenie wiedzy mieszkańców o otaczającym świecie.

Kierunek 3.2.2.

Rozwój u mieszkańców gminy umiejętności funkcjonowania we współczesnym świecie.

Zdefiniowane powyższe cele i kierunki są wynikiem przeprowadzonej analizy SWOT, która została dokonana w ramach Strategii Rozwoju Gminy Niegowa.

IV. ZAŁOŻENIA Lokalnego Programu Rewitalizacji

4 Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji

4.1 Podokresy programowania : 2007-2013, i lata następne

Realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie składać się z dwóch etapów tj. 2007-2013 aktualny okres programowania oraz lata przyszłe.

Horyzont czasowy realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji został określony na podstawie okresów programowania w Unii Europejskiej.

4.2 Zasięg terytorialny rewitalizowanego obszaru – wyznaczenie granic i uzasadnienie.

W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dokonano wyboru obszarów zdegradowanych do których należą wyrobiska piasków formierskich.

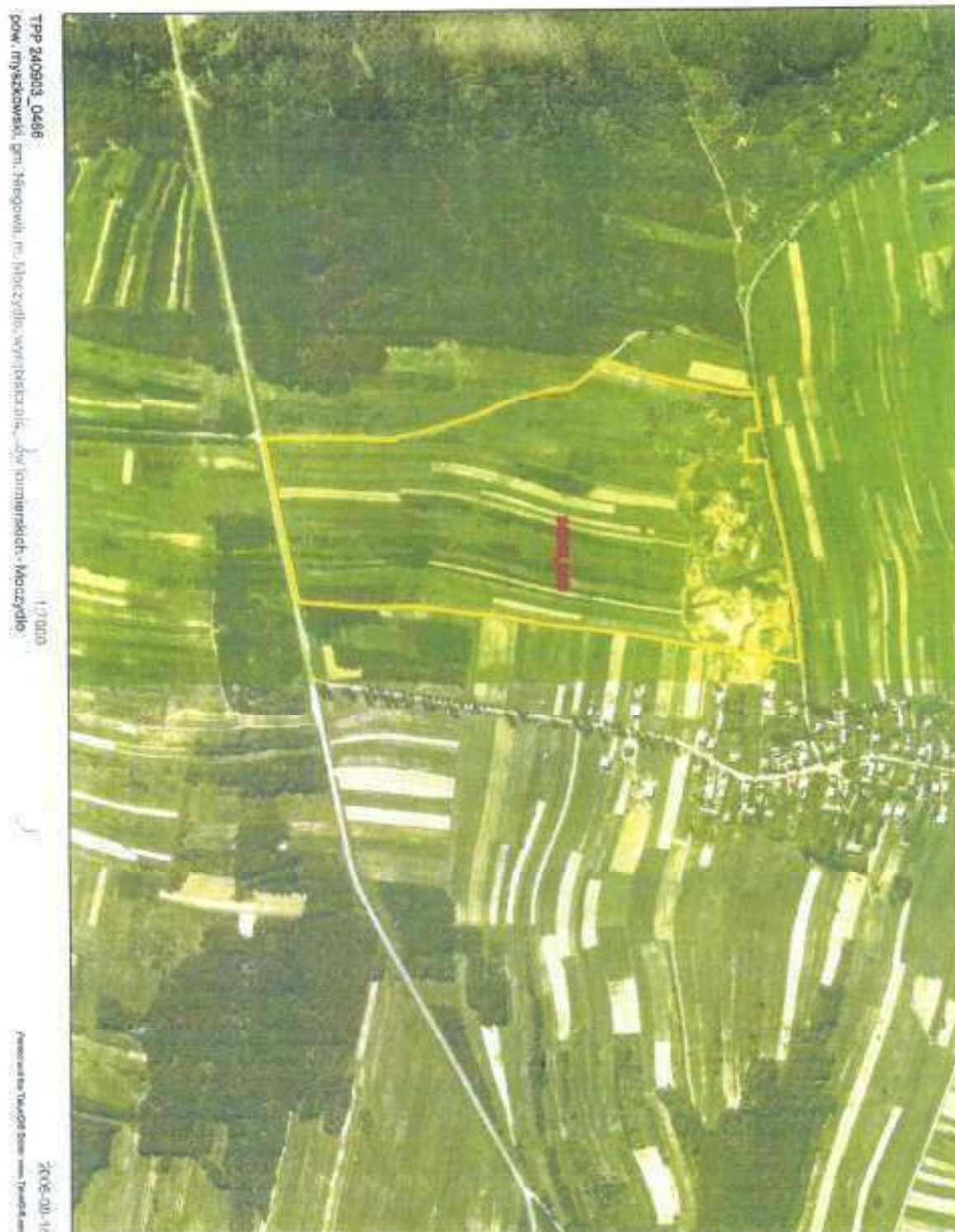
Zasięg terytorialny rewitalizowanego obszaru prezentują poniższe mapy.

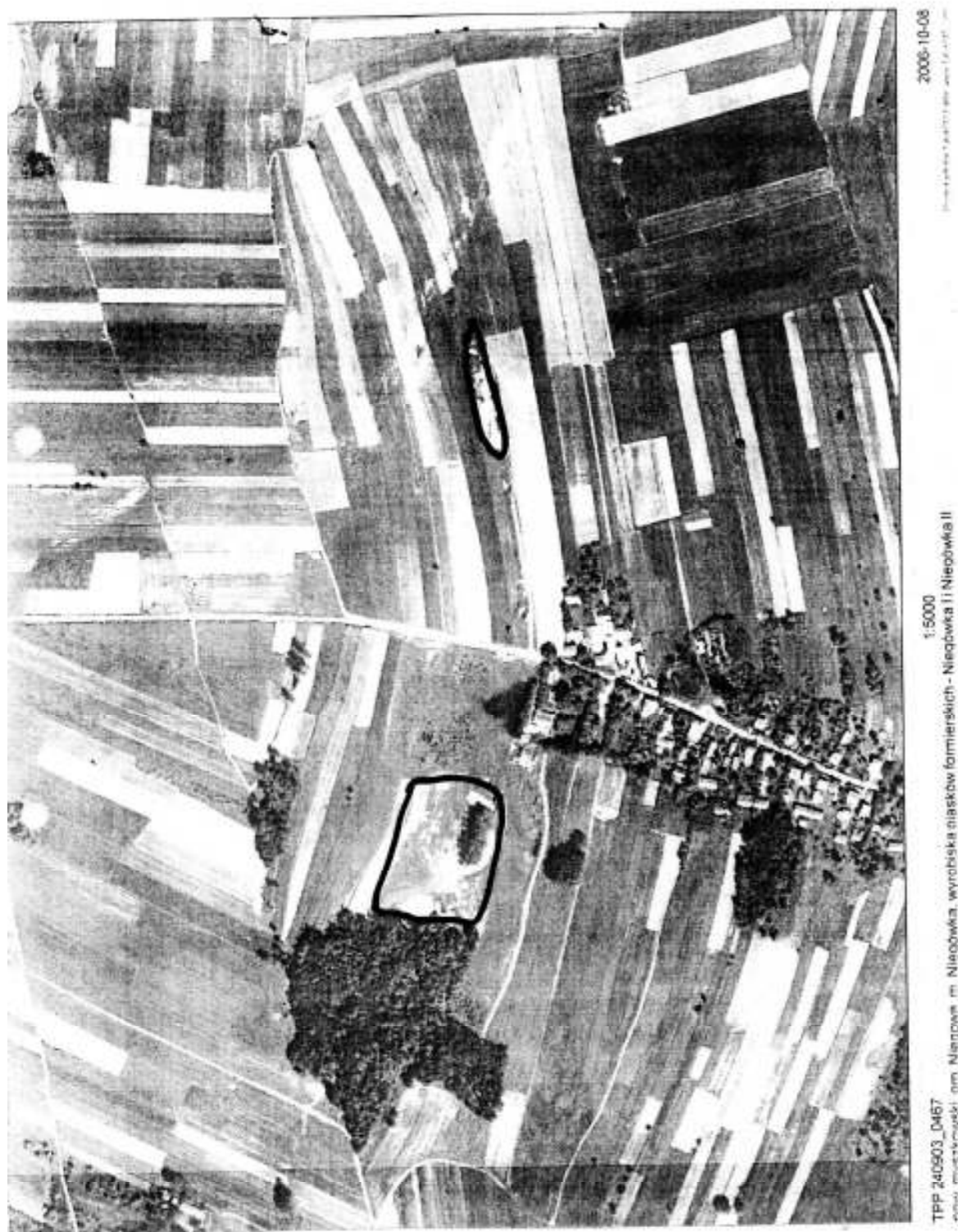
- I. Mapa obszaru Rewitalizowanego Gminy Niegowa: Moczydło, Niegówka I, Niegówka II , Trzebników
- II. Mapa topograficzna obszaru A – MOCZYDŁO
- III. Mapa topograficzna obszaru B – NIEGÓWKA I i II

Mapa nr 6 : Obszary rewitalizacji w Gminie Niegowa



Mapa nr 7 Mapa topograficzna MOCZYDŁA





Mapa nr 8 Topograficzna Niegówka I i Niegówka II

4.3 Podział na projekty i zadania inwestycyjne na obszarze rewitalizacji

Na terenie Gminy Niegowa istnieje kilka wyrobisk po wydobyciu piasków formierskich. Obecnie w wyrobiskach nagromadzone są odpady komunalne. Lokalny Plan rewitalizacji zakłada likwidację dzikich wysypisk śmieci powstałych w wyrobiskach oraz zagospodarowanie tych terenów na cele rekreacyjno – turystyczne.

- I. Zdegradowany obszar po wydobyciu piasków formierskich w Moczydło
- II. Zdegradowany obszar po wydobyciu piasków formierskich w Niegówce I
- III. Zdegradowany obszar po wydobyciu piasków formierskich w Niegówce II
- IV. Zdegradowany obszar po wydobyciu piasków formierskich w Trzebniowie

W okresie programowania 2007-2013 Gmina Niegowa zamierza przeprowadzić następujące działania:

Tytuł projektu:

Rewitalizacja terenów zdegradowanych po wydobyciu piasków formierskich w Gminie Niegowa na cele rekreacyjne i turystyczne- Moczydło.

Beneficjent:

Gmina Niegowa

Koszt projektu:

614.400 tys zł

Opis projektu

Na obszarze Gminy Niegowa w okolicach miejscowości Moczydło występuje zdegradowany obszar po wydobyciu piasków formierskich. Realizacja projektu polegać będzie przekształceniu tych terenów w kąpielisko. Oprócz stworzenia kąpieliska realizacja projektu obejmować będzie również zadaniach związanych z zagospodarowaniem terenu przyległego i budową infrastruktury turystyczno-kulturalnej. Utworzone zostanie pole kempingowe, muszla koncertowa, miejsca parkingowe

Fakt, że Gmina nie dysponuje żadnym terenem przeznaczonym pod kąpielisko znacznie zmniejsza atrakcyjność Gminy.

Ponadto pobudzona będzie sfera gospodarcza poprzez stworzenie możliwości prowadzenia działalności gospodarczej – mała gastronomia, wypożyczalnia sprzętu wodnego, zwiększona zostanie liczba gospodarstw agroturystycznych

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Realizacja tej inwestycji przyczyni się nie tylko do likwidacji terenów zdegradowanych, ale nada tym terenom zupełnie nowe funkcje: rekreacyjne, kulturalne i społeczne. Oprócz tego inwestycja w znaczny sposób przyczyni się do zwiększenia komfortu życia mieszkańców oraz atrakcyjności turystycznej gminy Niegowa. Kąpielisko będzie obiektem otwartym i darmowym.

Główne zadania w ramach projektu to:

- Przygotowanie dokumentacji technicznej,
- Prace ziemne związane z uformowaniem i wypełnieniem wodą kąpieliska
- Prace związane z infrastrukturą terenu przyległego do kąpieliska
- Budowa drogi dojazdowej
- Nadzór inwestorski
- Zarządzanie projektem
- Promocja projektu

Rezultaty projektu

- Utworzenie nowych przedsiębiorstw
- Utworzenie nowych powierzchni usługowych
- Aktywny rozwój usług- agrobiznesu,
- Aktywizacja na rynku pracy
- Zwiększenie ilości ofert programowych w zakresie kultury i turystyki

Stan istniejący



Doskonałe położenie , bliskość dróg powiatowych i drogi wojewódzkiej



Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa





Dzkie wysypiska śmieci



Droga nieutwardzona, dochodząca do drogi powiatowej

4.4 Kryteria wyboru kolejności realizacji zadań

Niniejszy dokument został sporządzony w oparciu o analizę uwarunkowań wewnętrznych jak i zewnętrznych Gminy Niegowa. Przy wyborze kolejności zadań wzięto pod uwagę następujące kwestie:

- Okres programowania 2007-2013
- Gotowość projektu do wykonania
- Określone zasoby finansowe Gminy Niegowa
- Zgodność zapisów dokumentów programowych rozwoju gminy, regionu i kraju,
- Akceptacja społeczna i poziom zaspokojenia potrzeb mieszkańców
- Intensywność wpływu na osiągnięcie zakładanych celów – spójności społeczno-gospodarczej,
- Intensywność wpływu realizacji projektu na podniesienie walorów i atrakcyjności Gminy Niegowa,

4.5 Przyszłościowe wskaźniki osiągnięć

Tablica nr 15 . Zakładane produkty i rezultaty

Działanie	Typ wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary
Priorytet I. Badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość			
Poddziałanie 1.1.3 Rewitalizacja terenów zdegradowanych			
Zagospodarowywanie przestrzeni w tym budowa nowych obiektów na cele gospodarcze, edukacyjne, turystyczne, rekreacyjne, społeczne i kulturalne,			
	Produkt	Długość wybudowanych dróg na obszarach objętych rewitalizacją	km
	Produkt	Długość zmodernizowanych dróg na obszarach objętych rewitalizacją	km
	Produkt	Liczba wybudowanych obiektów infrastruktury drogowej	szt.
	Produkt	Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury drogowej	szt.
	Produkt	Powierzchnia wybudowanych obiektów infrastruktury drogowej	m2
	Produkt	Powierzchnia zmodernizowanych obiektów infrastruktury drogowej	m2
	Produkt	Powierzchnia wybudowanych „plomb” w zabudowie	m2
	Produkt	Liczba budynków poddanych renowacji	szt.
	Produkt	Powierzchnia budynków poddanych renowacji	m2
	Produkt	Liczba budynków poddanych remontowi/przebudowie infrastruktury technicznej	szt.
	Produkt	Powierzchnia budynków poddanych remontowi/przebudowie infrastruktury technicznej	m2
	Produkt	Długość wybudowanej infrastruktury komunalnej w zakresie ochrony środowiska	km
	Produkt	Długość przebudowanej/wyremontowanej infrastruktury komunalnej w zakresie ochrony środowiska	km
	Produkt	Powierzchnia zdegradowanych dzielnic i obszarów miast poddanych rehabilitacji	m2

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

	Produkt	Powierzchnia usługowa w wybudowanych „plombach”	m2
	Produkt	Powierzchnia usługowa w budynkach poddanych renowacji	m2
	Produkt	Liczba budynków przebudowanych/wyremontowanych na cele edukacyjne/społeczne	szt.
	Produkt	Powierzchnia budynków zmodernizowanych na cele edukacyjne/społeczne	m2
	Produkt	Powierzchnia budynków zmodernizowanych na inkubatory przedsiębiorczości	m2
	Produkt	Powierzchnia zmodernizowanej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej	m2
	Produkt	Powierzchnia terenów rewitalizowanych przeznaczonych na małą infrastrukturę	m2
	Produkt	Liczba obiektów zmodernizowanych na cele kulturalne i turystyczne	szt.
	Produkt	Powierzchnia obiektów zmodernizowanych na cele kulturalne i turystyczne	m2
	Produkt	Powierzchnia wyremontowanej i przebudowanej infrastruktury publicznej na terenie zrewitalizowanym	m2
	Rezultat	Liczba przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie zrewitalizowanym	szt.
	Rezultat	Liczba nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki	szt.
	Rezultat	Liczba obiektów zabezpieczonych przed zagrożeniami	szt.
	Rezultat	Liczba nowych miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektu	szt.
	Rezultat	Liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej	szt.
	Rezultat	Powierzchnia usługowa faktycznie wykorzystywana	m2
	Rezultat	Liczba nowych przedsiębiorstw	szt.
	Rezultat	Liczba nowych punktów usługowych na terenach zrewitalizowanych	szt.
	Rezultat	Powierzchnia	m2

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

		zabudowanych/zrehabilitowanych pustych przestrzeni publicznych	
	Rezultat	Powierzchnia terenów które stały się dostępne w wyniku realizacji projektów	m2
	Rezultat	Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społecznej/edukacyjnej	szt.

V. Planowane działania w latach 2007-2013 i latach następnych na obszarze rewitalizowanym

5. Planowane działania na obszarze rewitalizacji

Działania przestrzenne

- Rewitalizacja terenów zdegradowanych po wydobyciu piasków formierskich w Gminie Niegowa na cele rekreacyjne i turystyczne- Moczydło.

Beneficjent: Gmina Niegowa

Okres realizacji: 2008-2010

Koszt realizacji: 616.400,00 PLN

- Rewitalizacja terenów zdegradowanych po wydobyciu piasków formierskich w Gminie Niegowa na cele rekreacyjne i turystyczne- Niegówka I

Beneficjent: Gmina Niegowa

Okres realizacji: 2014-2020

Koszt realizacji: ze względu na okres realizacji nieokreślono

- Rewitalizacja terenów zdegradowanych po wydobyciu piasków formierskich w Gminie Niegowa na cele rekreacyjne i turystyczne- Niegówka II

Beneficjent: Gmina Niegowa

Okres realizacji: 2014-2020

Koszt realizacji: ze względu na okres realizacji nieokreślono

- Rewitalizacja terenów zdegradowanych po wydobyciu piasków formierskich w Gminie Niegowa na cele rekreacyjne i turystyczne- Trzebniów

Beneficjent: Gmina Niegowa

Okres realizacji: 2014-2020

Koszt realizacji: ze względu na okres realizacji nieokreślono

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Działania gospodarcze

- Promocja obszaru rewitalizowanego jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej

Beneficjent: Gmina Niegowa / inny uprawniony beneficjent

Okres realizacji: 2008-2010

Koszt realizacji: 20.000 PLN

Działania społeczne

- Podnoszenie i zdobywanie nowych kwalifikacji przez społeczeństwo zamieszkujące Gminę Niegowa

Beneficjent: Gmina Niegowa / inny uprawniony beneficjent

Okres realizacji: 2008-2010

Koszt realizacji: 100.000 PLN

- Przeprowadzenie działań promocyjno – szkoleniowych wśród rolników, osób bezrobotnych zachęcających do zakładania własnych działalności gospodarczych

Beneficjent: Gmina Niegowa / inny uprawniony beneficjent

Okres realizacji: 2008-2010

Koszt realizacji: 50.000 PLN

Harmonogram realizowanych działań

Działania przestrzenne									
Nazwa projektu	Okres realizacji	Koszt całkowity	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Rewitalizacja terenów zdegradowanych po wydobyciu piasków formierskich w Gminie Niegowa na cele rekreacyjne i turystyczne-Moczydło.	2007-2010	616.400,00	10.000,00	123.210,00	311.691,70	171.498,30	0,00	0,00	0,00
Rewitalizacja terenów zdegradowanych po wydobyciu piasków formierskich w Gminie Niegowa na cele rekreacyjne i turystyczne-Moczydło.	Po 2014	nieokreślono	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rewitalizacja terenów zdegradowanych po wydobyciu piasków formierskich w Gminie Niegowa na cele rekreacyjne i turystyczne-Moczydło.	Po 2014	nieokreślono	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Razem:		616.400,00	10.000,00	123.210,00	311.691,70	171.498,30	0,00	0,00	0,00

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Działania gospodarcze									
Nazwa projektu	Okres realizacji	Koszt całkowity	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Promocja obszaru rewitalizowanego jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej	2008-2010	20.000	0,00	5.000,00	5.000,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00
Razem		20.000	0,00	5.000,00	5.000,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00
Działania społeczne									
Nazwa projektu	Okres realizacji	Koszt całkowity	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Podnoszenie i zdobywanie nowych kwalifikacji przez społeczność zamieszkującą Gminę Niegowa	2009-2010	100.000,00 PLN	0,00	0,00	20.000	20.000,00	40.000,00	20.000,00	0,00
Przeprowadzenie działań promocyjno – szkoleniowych wśród rolników, osób bezrobotnych zachęcających do zakładania własnych działalności gospodarczych	2009-2010	50.000,00PLN	0,00	0,00	10.000,00	15.000,00	25.000,00	0,00	0,00

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Razem	150.000,00	0,00	0,00	30.000,00	35.000,00	65.000,00	20.000,00	0,00
Razem działania przestrzenne:	616.400,00	10.000,00	123.210,00	311.691,70	171.498,30	0,00	0,00	0,00
Razem działania gospodarcze	20.000	0,00	5.000,00	5.000,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00
Razem działania społeczne	150.000,00	0,00	0,00	30.000,00	35.000,00	65.000,00	20.000,00	0,00
Razem działania rewitalizacji na lata 2007-2013:	786.400,00	10.000,00	128.210,00	346.691,70	216.498,30	65.000,00	20.000,00	0,00

VI. Plan finansowy realizacji na lata 2007-2013 i na lata następne

6. Źródła finansowania Lokalnego Programu Rewitalizacji w okresie 2007-2013

Lokalny Program Rewitalizacji finansowany będzie z dwóch źródeł:

- Budżet JST
- Fundusze UE

Tabela nr 16: Źródła i wielkość finansowania LPR

Działania przestrzenne						
Nazwa projektu	Okres realizacji	Koszt całkowity	% wkład własny JST	Wkład Własny JST	% Fundusz UE	Fundusz UE
Rewitalizacja terenów zdegradowanych po wydobywaniu piasków formierskich w Gminie Niegowa na cele rekreacyjne i turystyczne-Moczydło.	2007-2010	616.400,00	15 %	92.460,00	85%	523.940,00
Działania społeczne						
Promocja obszaru rewitalizowanego jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej	2008-2010	20.000	15 %	4.000	85%	16.000
Przeprowadzenie działań promocyjno – szkoleniowych wśród rolników, osób bezrobotnych zachęcających do zakładania własnych działalności gospodarczych	2009-2010	50.000	15 %	7.500	10.000	42.500
Działania gospodarcze						
Promocja obszaru rewitalizowanego jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej	2008-2010	20.000	15 %	3.000,00	85 %	17.000
Razem wszystkie działania:		786.400,00	15 %	117.960,00	85 %	668.440

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji uzależniona jest od wysokości pozyskanych środków zarówno krajowych jak i z funduszy strukturalnych. Analizując prognozę dopuszczalnej wysokości zobowiązań w poszczególnych latach i wysokość środków, jakie mogą być wydatkowane bezpośrednio z budżetu gminy można stwierdzić, że na realizację przyjętych celów zabezpieczy 15% wkładu w stosunku do uzyskanych środków wspólnotowych.

Zakłada się, że niewykonanie wszystkich planowanych zadań w latach 2007-2013 powoduje przesunięcie ich realizacji na lata następne.

VII. System wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji

7. System wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji jest dokumentem określającym cele i programy działań na kilka lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości. Proces jego wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, wymagającym dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji z otoczeniem poprzez konsultacje z zainteresowanymi stronami. Wdrożeniu programu towarzyszyć będzie jego ewaluacja, która będzie się opierać na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

Ze względu na swój długookresowy charakter wdrażania założeń LPR jest procesem ciągłym, wymagającym stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych oraz elastyczności w dostosowaniu się do priorytetów w zakresie uzyskiwania zewnętrznych środków finansowych.

Bezpośrednim wdrożeniem Lokalnego Programu Rewitalizacji zajmą się pracownicy Urzędu Gminy Niegowa oraz jednostki współpracujące z gminą w realizacji zadań. Do ich obowiązków należy:

- przygotowanie wniosków aplikacyjnych i wszystkich niezbędnych dokumentów,
- załączników i pozwoleń,
- przygotowaniem dokumentacji technicznej projektów,
- obsługa finansowa projektów,
- monitorowanie realizacji projektów,
- składanie sprawozdań z ich realizacji.

Realizatorzy zadań są odpowiedzialni za wybór bezpośrednich wykonawców inwestycji oraz dostawców usług i towarów a także za wykonanie zaplanowanych i finansowanych działań niezbędnych do osiągnięcia wyznaczonych celów. Podmioty te odpowiadają również za gromadzenie niezbędnej dokumentacji i danych pozwalających na pełną kontrolę sposobu realizacji projektu.

VI. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

8. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej

Podstawowe zadania monitoringu

Monitoring Lokalnego Programu Rewitalizacji dotyczyć będzie przede wszystkim kontroli realizacji zadań inwestycyjnych i projektów rozwojowych oraz planowanych wskaźników produktów i rezultatów poszczególnych inwestycji. Ma służyć:

- ocenie postępu realizacji konkretnych projektów inwestycyjnych,
- weryfikacji zgodności osiąganych produktów, rezultatów i osiągnięć z założonymi celami,
- korygowaniu działań, w tym strategii jeśli nie przynoszą zamierzonych efektów lub jeśli nastąpią zmiany w otoczeniu obszaru objętego LPR,
- ocenie efektywności wykorzystania posiadanych środków pieniężnych,
- wczesnej diagnozie trudności mogących mieć wpływ na realizowane inwestycje, zwłaszcza terminowości ich zakończenia.

W gminie nie ma obecnie wyodrębnionej jednostki/ referatu do monitorowania efektów prowadzonych inwestycji. Przyjmuje się, że dla działań objętych całkowitym finansowaniem z budżetu gminy kontrolę prowadzić będzie pracownik właściwego referatu. Monitoring polegać będzie m.in. na przygotowywaniu okresowych, rocznych oraz końcowych raportów w trakcie trwania inwestycji. Realizacja tych zadań kontrolowana będzie również przez właściwe jednostki Urzędu Wojewódzkiego oraz inne instytucje zaangażowane w realizację konkretnego programu.

Monitoring realizacji niniejszego LPR będzie prowadzony w formie monitoringu wewnętrznego oraz zewnętrznego.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Monitoring wewnętrzny Lokalnego Programu Rewitalizacji

Wyznaczony koordynator w Urzędzie Gminy Niegowa - odpowiedzialnej za wdrożenie i realizację projektu - monitorować będzie wdrażanie projektu, w tym przygotowywać roczne i końcowe raporty monitoringowe z realizacji projektu. Raporty te będą przedkładane Radzie Gminy Niegowa.

Monitoring zewnętrzny Lokalnego Programu Rewitalizacji

Z uwagi na fakt, iż Plan Rozwoju Lokalnego zakłada jego współfinansowanie ze środków funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego wyznaczony w każdej instytucji – odpowiedzialnej za wdrożenie i realizację projektu realizowanego w ramach Programu rozwoju lokalnego - koordynator odpowiedzialny będzie również za jego monitoring zgodny z zapisami w/w dokumentu.

Zgodnie z zapisami Regionalnego Programu Operacyjnego oraz jego Uszczegółowieniem koordynator monitorować będzie wdrażanie projektu, w tym przygotowywać okresowe, roczne i końcowe raporty monitoringowe z realizacji projektu i przedkładać je Instytucji Pośredniczącej (Śląski Urząd Wojewódzki)

W zależności od charakteru dostarczanych danych, monitoring „Lokalny Program Rewitalizacji” dzielić będzie się na monitoring rzeczowy i finansowy.

Monitoring rzeczowy

Monitoring rzeczowy dostarczy danych obrazujących postęp we wdrażaniu projektu oraz umożliwi ocenę jego wykonania w odniesieniu do celów ustalonych w Lokalnym Programie Rewitalizacji.

Dane skwantyfikowane, obrazujące postęp we wdrażaniu oraz rezultaty tych działań zostały, zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej, podzielone na trzy kategorie:

- **wskaźniki produktu**, które odnosić będą się do rzeczowych efektów działalności. Liczone one będą w jednostkach materialnych, np. długość odbudowanych dróg; liczba budynków poddanych rewitalizacji, itp.
- **wskaźniki rezultatu**, które będą odpowiadać bezpośrednim i natychmiastowym efektom wynikającym z wdrożenia projektu.

- **wskaźniki oddziaływania**, które obrazować będą konsekwencje z realizacji projektu i programu wykraczające poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów. Oddziaływanie będzie mogło odnosić się do efektów związanych bezpośrednio z realizowanym projektem, chociaż pojawiających się po pewnym czasie (oddziaływanie bezpośrednie), jak i do efektów długookresowych, oddziałujących na szerszą populację i pośrednio tylko wynikających z realizowanego projektu (oddziaływanie pośrednie).

Monitoring finansowy

Monitoring finansowy dostarczy danych dotyczących finansowych aspektów realizacji projektu i programu, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania przeznaczonych na niego środków.

Dane zawarte w tych raportach , obejmować będą wysokość wkładu finansowego pochodzącego ze środków publicznych z uwzględnieniem:

- wydatków poniesionych w okresie objętym raportem,
- wydatków poniesionych od początku realizacji zadania,
- procentowy stopień realizacji zadania,
- prognozę w tym zakresie na rok następny.

System raportowania to otoczenie instytucjonalno-prawne, które tworzyć będzie warunki dla prowadzenia sprawozdawczości. Raportowanie zakładać będzie bieżący i okresowy przepływ informacji, co pozwoli na weryfikację ewentualnych nieprawidłowości w procesie wdrażania i monitorowania projektu jak i całego LPR

Sposoby oceny Lokalnego Programu Rewitalizacji

Ocena Lokalnego Programu Rewitalizacji ma służyć przede wszystkim oszacowaniu osiągnięcia wskaźników oddziaływania, czyli długotrwałych efektów poszczególnych projektów. Ocena ma odpowiedzieć na pytanie o trafność planowanych (przeprowadzonych lub zakończonych) w odniesieniu do potrzeb, ocenić efekty i korzyści z ich wdrożenia, a także ich wpływ na kwestie horyzontalne. Dokonanie oceny jest obowiązkiem beneficjentów projektu.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Dla projektu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej rozróżnia się następujące typy ocen:

- **ex- ante** (przed realizacją programu),
- **mid-term** (w połowie okresu realizacji),

W odniesieniu do Lokalnego Programu Rewitalizacji na lata 2007-2013 nie przewiduje się oceny w połowie okresu realizacji, gdyż zakończenie większych inwestycji zaplanowano na rok 2010 a nawet na okres późniejszy. Ocena taka zostanie sporządzona w przypadku zaistnienia takiego obowiązku.

- **ex-post** (na zakończenie programu),

W jej ramach przewiduje się, że po zakończeniu danego projektu - przez dwa kolejne lata, w systemie rocznym sporządzane będą raporty celem weryfikacji rzeczywistych i planowanych wskaźników oddziaływania.

- **on-going** (bieżąca),

Ocenie tej podlegać będą poszczególne projekty w trakcie ich realizacji.

Raporty z oceny Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz poszczególnych projektów sporządzane będą zgodnie z zaleceniami Unii Europejskiej oraz ewentualnie innych instytucji zaangażowanych w realizację konkretnego planu.

Promocja Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Niegowa

Główną instytucją odpowiedzialną za promocję Lokalnego Programu Rewitalizacji, za informacje i promocję działań realizowanych w jego ramach i samego planu będzie Urząd Gminy Niegowa.

Wszelkie materiały promocyjne powinny określać m.in. cele realizacji poszczególnych zadań w ramach planu, planowane wskaźniki osiągnięć oraz źródła finansowania projektów.

Sposoby promocji inwestycji współfinansowanych z Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej reguluje Rozporządzenie Komisji Europejskiej Nr 1159/2000 z dnia 30.05.2000 roku w sprawie „Zasad informowania i promocji projektów współfinansowanych z Funduszy Strukturalnych”.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Niegowa

Celem działań związanych z promocją Lokalnego Programu Rewitalizacji jest dotarcie do jak najszerszej grupy beneficjentów działań podejmowanych w ramach LPR a także instytucji mogących być partnerami w realizacji inwestycji.

Grupami tymi są:

- beneficjenci projektów/mieszkańcy gminy Niegowa,
- środowisko przedsiębiorców,
- organizacje pozarządowe,
- partnerzy społeczni.

W ramach promocji Lokalnego Programu Rewitalizacji podejmowane będą w szczególności takie działania jak:

1. **Internet** – podstrona internetowa z informacjami dotyczącymi osiągnięcia programu oraz wsparcia uzyskiwanego ze strony Unii Europejskiej. Podstrona ta zawierać będzie również informacje dotyczące zaangażowania funduszy strukturalnych na rzecz rozwoju regionalnego oraz linki do stron Komisji Europejskiej dotyczącej funduszy strukturalnych.

www.niegowa.pl

www.niegowa.eu

www.gmina.e-niegowa.pl

2. **Ulotki/ biuletyny informacyjne** dla beneficjentów (poświęcone wybranym projektom),
3. **Billboardy** - informujące o zakresie realizowanego projektu i wsparciu ze strony Funduszy Strukturalnych. Billboardy będą umieszczone w miejscach inwestycji infrastrukturalnych, których całkowity koszt wynosi ponad 3 mln euro w przypadku projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Billboardy będą wyraźnie informować o zaangażowaniu funduszy Unii Europejskiej w realizację projektu. Tablica reklamowa /billboard zostanie zastąpiona tablicą pamiątkową, w ciągu 6 miesięcy od zakończenia prac inwestycyjnych.

4. **Stale tablice pamiątkowe** (w miejscach powszechnie dostępnych po zakończeniu realizacji projektu) - umieszczone zostaną w celu informowania opinii publicznej o dofinansowaniu projektu ze środków Unii Europejskiej.
5. **Logo UE, logo RPO** – znajdować będzie się m.in. na prowadzonej korespondencji z wszystkimi podmiotami w trakcie realizacji projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013.

Ponadto, działania promocyjne będą prowadzone przez Wójta, w głównej mierze poprzez stały kontakt z lokalną prasą oraz mediami, a ponadto,

- udział w spotkaniach promocyjnych z mieszkańcami gminy oraz partnerami społecznymi,
- udział w spotkaniach promocyjnych z władzami regionu oraz instytucjami odpowiedzialnymi za wdrażanie funduszy unijnych,
- działania promocyjne w ramach prac zespołów odpowiedzialnych za wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji.